

ČÍSLO VYDANIA 2/2018

elsa

The European Law Students' Association

Trnava

ISSN 1338 - 6603 (tlačená verzia)
ISSN 1338 - 4821 (online verzia)

Corpus Delicti

Časopis Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

Redakčná rada

Šéfredaktorka:
Kristína MIKULOVÁ

Zástupkyňa šéfredaktorky:
Veronika MIŠKEOVÁ

Redaktori:
Barbora KÚDELOVÁ
Michal ONDREK
Marek POVAŽAN

Konzultantka:
Mgr. Monika MARTÍŠKOVÁ

Externé spolupracovníčky:
Mgr. Petra JANEKOVÁ
JUDr. Dominika KUČEROVÁ

Interní odborní garanti:
JUDr. Katarína GEŠKOVÁ, PhD.
JUDr. Jakub LÖWY, PhD. LLM
JUDr. Mgr. Štefan SISKOVIC, PhD.
doc. JUDr. Eva SZABOVÁ, PhD.

Externá odborná garantka:
doc. JUDr. Alexandra LÖWY, PhD. LLM

Grafika:
Daniel VASILŠIN

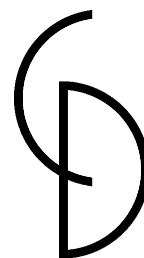
Obálky:
JUDr. Filip JUROVATÝ
Mgr. Nikola KOKIOVÁ

Autorky ilustračných fotografií:
JUDr. Dominika Kardošová
Mgr. Anna ŽEMBERYOVÁ

Adresa redakcie:
Časopis Corpus Delicti
Právnická fakulta
Trnavskej univerzity v Trnave
Kollárová 10, 917 01 Trnava

E-mail: corpusdelicti.tt@gmail.com

Editoriál

CORPUS DELICTI

„Život je preto krásny, lebo má viac začiatkov ako koncov“

Jaroslav Filip

Vždy ma zaujímalo či hviezdy vedia, že žiaria, alebo či stromy bolí, keď im opadávajú listy. Nie je to práve tá naša zvedavosť, ktorá robí život taký zaujímavý a nevšedne krásny? S touto mojou zvedavosťou sa vrhám do strán Corpusu, časopisu, ktorý sa Vám tak nejako dostane pod kožu. Zároveň som ale plná obáv, aby sme spolu s mojimi kolegami nesklamali dôveru, ktorú do nás bývala redakčná rada vložila. Verím však, že si nájdeme vlastnú cestu, po ktorej keď sa spoločne vydáme, tak na jej konci vždy bude skvelé a čitateľmi obľúbené nové číslo časopisu.

Začiatky sú vždy trochu desivé, ale svojím spôsobom aj krásne. O týchto slovách by Vám autori článkov tohto čísla vedeli určite porozprávať veľa. Či už by hovorili o prvých dňoch na letnej škole práva alebo zahraničnom pobyte, z ktorých si odniesli toho skutočne veľa. Skúsenosti, zážitky a spomienky sú tým, čo Vám nikto nemôže zobrať a preto sú tými najvzácnejšími. Rada by som sa preto na záver s Vami podelila o jednu moju spomienku. Nedávno som od jedného úžasného človeka dostala darček - malú záložku do knihy s citátom Homéra. Písalo sa tam: „Aké slovo poviete, presne také budú ľudia počuť“. Tak mojím prianím pre Vás je, aby ste vždy hovorili a vždy počúvali len milé a priateľské slová.

S rešpektom a láskou

Kristína Mikulová, šéfredaktorka

Obsah odborných článkov

Úskalia trestnej zodpovednosti právnických osôb v kontinentálnom právnom systéme	2
Martinská deklarácia	4
Niekoľko úvah k inštitútu sudcov – laikov.	7
Rímska ústava v období republiky (Kapitoly z rímskeho verejného práva – 2. časť)	9
Udržateľná právna stratégia v kontexte “výhra - výhra”	12

Časopis Corpus Delicti je evidovaný Ministerstvom kultúry SR pod evidenčným číslom EV 4594/12.

Vychádza na pôde Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

V decembri 2018 vychádza šestnásté číslo obnoveného časopisu Corpus Delicti.

Zakladateľmi obnoveného časopisu Corpus Delicti boli: Mgr. Kristián Čechmánek, PhD., Mgr. Martin Császár, Mgr. Nad'a Petriková.

Tlač zabezpečuje Polygrafické centrum, s.r.o., Palisády 33, 811 06 Bratislava.

Časopis vydáva ELSA Trnava, Kollárova 10, 917 01 Trnava v spolupráci s Právnickou fakultou Trnavskej univerzity v Trnave, Hornopotočná 23, 918 43 Trnava.

Články v čísle 2/2018 editovali členovia redakčnej rady.

Odborné články v časopise Corpus Delicti podliehajú recenznému konaniu.

Vydané: december 2018, IČO: 36 093 971, periodicita vydávania: dvakrát ročne

V prípade, ak sa chcete stať súčasťou časopisu Corpus Delicti, napíšte článok v rozsahu 3 – 7 A4 (písmo Times New Roman, veľkosť 12, jednoduché riadkovanie) na ľubovoľnú tému, samozrejme, týkajúcu sa práva, za článkom uveďte použité literatúry a dodržiavajte citačné pravidlá podľa STN.

Článok spolu s farebnou fotografiou Vašej tváre zašlite na e-mailovú adresu: corpusdelicti.tt@gmail.com

V prípade, že nás svojim článkom zaujmete, bude uverejnený v najbližšom čísle 1/2019 pre letný semester ak. roku 2018/2019. Uzávierka pre číslo 1/2019 je 15.3.2019.

Príspevok musí byť recenzovaný. Redakcia si vyhradzuje právo článok upraviť čo do štylistiky a gramatiky, ako aj právo článok odmietnuť z kapacitných dôvodov.

Tešíme sa na Vaše príspevky!

Toto číslo časopisu vyšlo s finančnou podporou Právnickej fakulty TU v Trnave a Advokátskej kancelárie GHS Legal,s.r.o..

Úskalia trestnej zodpovednosti právnických osôb v kontinentálnom právnom systéme.

JUDr. Filip Korček, LL.M.,

študent prvého ročníka externého doktorandského štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Článok sa zaoberá problémami aplikácie inštitútu Trestnej zodpovednosti právnických osôb v podmienkach kontinentálneho právneho systému.

Trestná zodpovednosť právnických osôb (ďalej len «TZPO») je dlhodobo témou veľmi diskutovanou a kontroverznou. Dôvodov prečo je tomu tak, je niekoľko. Hoci v aktuálne je inštitút TZPO súčasťou väčšiny právnych poriadkov krajín EÚ, faktom zostáva, že sa začal do právnych poriadkov európskych štátov presadzovať až v 80. resp. 90. rokoch 20. storočia (výnimkou je Holandsko kde bola TZPO zavedená v roku 1951 pre ekonomické trestné činy a v r. 1976 bola úprava rozšírená na všetky trestné činy). V porovnaní s Anglickom, ako predstaviteľom anglo-amerického právneho systému, kde tento inštitút vznikol¹ a kde bola prvá sankcia právnickej osobe uložená v roku 1842² alebo USA, kde sa začala história TZPO písať už v roku 1903, prijatím tzv. *Elkins Act*, tento obsahoval ustanovenia, ktoré ukladali zodpovednosť právnickej osoby za jej zamestnancov, ktorí konali v rámci svojich oprávnení kde sa postupom času formovali a formujú stále nové teórie trestnej zodpovednosti právnických osôb, čo umožňuje dynamickejšie reagovať na spoločenský vývoj.

Oproti vývoju v týchto krajinách, je vývoj v rámci «nášho» kontinentálneho právneho systému značne oneskorený a možno povedať, že i trochu ťažkopádny. Podľa prevládajúceho názoru je uvedené dôsledkom výrazného vplyvu rímskeho práva na kontinentálny právny systém. Práve v rímskom práve môžeme nájsť stáročia pretrvávajúcu dogmatickú zásadu *societas delinquere non potest*³, ktorá oneskorila právny vývoj na európskom kontinente v tejto oblasti o niekoľko storočí a ktorá, ho v istom smere brzdí dodnes. Treba však povedať, že i v rámci anglo-amerického právneho okruhu spočiatku vyvstávali tie isté otázky a prekážky.

Aby bolo možné s takýmto stavom vôbec niečo urobiť, museli právni teoretici vyriešiť niekoľko fundamentálnych otázok. Medzi tie najzávažnejšie nepochybne patria: Vzťah trestnej zodpovednosti fyzických osôb a právnických osôb a Zavinenie právnickej osoby.

Keďže zavedením TZPO dochádza v prípade právnických osôb k zmene z individuálnej trestnej zodpovednosti na kolektívnu trestnú zodpovednosť, vyriešenie vzájomného vzťahu trestnej zodpovednosti fyzickej a právnickej osoby bolo najmä v podmienkach kontinentálneho právneho systému veľmi dôležité a to nie len z teoretického hľadiska. V krajinách s kontinentálnym právnym systémom rozoznávame dva základné spôsoby riešenia tohto problému:

Prvým je uplatňovanie tzv. *súbežnej trestnej zodpovednosti fyzickej a právnickej osoby*. Na základe tohto princípu sú trestná zodpovednosť fyzickej a právnickej osoby navzájom nezávislé a právnická osoba môže byť postihnutá i v prípade, že sa nepodari zistiť konkrétnu fyzickú osobu, ktorá čin spáchala. Platí to však i naopak. Na trestnú zodpovednosť právnickej osoby sa nevyžaduje, aby bola fyzická osoba (ak sa ju podarí zistiť) odsúdená, ba ani trestne zodpovedná. Prof. Jelínek však v tejto súvislosti uvádza jednu výnimku, a síce situáciu, kedy by fyzická osoba nebola trestne zodpovedná pre nepričetnosť, teda by nekonala zavinene. To by malo vplyv i na trestnú zodpovednosť právnickej osoby.⁴ Model súbežnej nezávislej trestnej zodpovednosti sa v súčasnosti uplatňuje v drvivej väčšine krajín EÚ vrátane SR.

Druhým spôsobom riešenia tohto problému je

1 *Článok recenzovala doc. JUDr. Miroslava Vráblová, PhD., ktorá pôsobí na Katedre trestného práva a kriminológie Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala JUDr. Dominika Kučerová. Prvé úvahy o potrebe sankcionovania právnických osôb sa však objavili už v 16. storočí

2 Islo o prípad Regina vs. Birmingham & Gloucester Railway Co. Bližšie k tomuto prípadu pozri: FOREJ-T.P. HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem. Praha: Linde, 2012. s. 407.

3 právnická osoba nemôže spáchať trestný čin

4 JELÍNEK, J. HERCZEG, J. Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. s. 87.

podmienenosť trestnej zodpovednosti právnickej osoby trestnou zodpovednosťou fyzickej osoby. Pri uplatňovaní tohto princípu sa pre trestnú zodpovednosť právnickej osoby vyžaduje, aby bola pred súd postavená konkrétna fyzická osoba. Trestná zodpovednosť právnickej osoby má v takomto prípade akcesorickú povahu. Príkladom by mohla byť napríklad právna úprava Maďarskej republiky.⁵ Podľa môjho názoru možno povedať, že princíp súbežnej nezávislej trestnej zodpovednosti lepšie reflektuje potreby súčasnej kriminologickej situácie, kedy najmä pri sofistikovaných trestných činoch ekonomického charakteru, na ktoré sú právnické osoby najčastejšie využívané, je častokrát veľmi náročné, ba až nemožné, zistiť konkrétneho pachateľa- fyzickú osobu.

Druhou, nemenej významnou otázkou, je otázka *zavinenia* právnickej osoby. Vyriešenie tejto otázky sa vzhľadom na potrebu prelomenia zásady individuálnej trestnej zodpovednosti za spáchaný trestný čin, stalo mimoriadne náročným a diskutovaným. Napríklad uznávaný rakúsky právnik, docent Lewische, sa k prelomeniu zásady individuálnej zodpovednosti vyjadril nasledovne: «Okrem toho, že prijatím trestnej zodpovednosti právnických osôb sa nutne rozpadá štruktúra tradičnej trestnej zodpovednosti, ohľadom nejasností skutkových podstát (a tým pádom pružnosti hraníc tohto trestnoprávneho nástroja) môže dôjsť- ako názorne ukazuje neustále sa rozširujúca škála trestných činov amerického federálneho súdu- ku zníženiu miery právnej istoty.»⁶ Uvedené poukazuje na obavy, ktoré zo sebou prinieslo práve prelomenie individuálnej trestnej zodpovednosti.

Štáty kontinentálneho právneho systému sa snažili vytvoriť rôzne spôsoby ako sa vysporiadať so zaviniením právnickej osoby. Napríklad španielsky právny teoretici sa k otázke zavinenia právnickej osoby postavili tak, že korporácie napriek svojej právnej povahe vystupujú navonok prostredníctvom konania fyzických osôb. Toto konanie je zároveň konaním samotnej právnickej osoby, nakoľko sa jedná o vlastné konanie prostredníctvom iného, podmienené štruktúrou korporácie.⁷ Naproti tomu v Holandsku, bol súdnou praxou vytvorený termín *vina právnickej osoby*, ktorý je paralelný s pojmom *vina fyzickej osoby*, avšak bez prítomnosti akéhokoľvek vôľového prvku.

Ďalšou možnosťou je vytvorenie samostatného korporátneho práva, ktoré bude existovať popri individuálnom trestnom práve.⁸ Najčastejším spôsobom vysporiadania sa s touto otázkou (používaným i u nás), je uplatňovanie *teórie pričítateľnosti* určitého konania fyzickej osoby, konajúcej za právnickú osobu, tejto právnickej osobe. Takto konštruovanú zodpovednosť je potrebné považovať za osobitnú zodpovednosť za zavinenie pri právnickej osobe, odlišnú od viny (zavinenia) fyzickej osoby.

Modely trestnej zodpovednosti právnických osôb

Model trestnej zodpovednosti predstavuje vlastne spôsob uplatňovania trestnej zodpovednosti v právnych predpisoch. S týmto úzko súvisí právo štátu vybrať si právne odvetvie, v rámci ktorého bude zodpovednosť voči právnickej osobe uplatňovať (trestnoprávna, občianskoprávna alebo správna zodpovednosť), ktoré je garantované napr. Dohovorom o počítačovej kriminalite⁹ a ďalšími.¹⁰ V kontinentálnom právnom systéme sa uplatňujú tri základné modely trestnej zodpovednosti a to: Prává trestná zodpovednosť právnických osôb; Neprává trestná zodpovednosť právnických osôb; Administratívna resp. zmiešaná zodpovednosť.

Prává trestná zodpovednosť právnických osôb je obsiahnutá buď priamo v Trestnom zákone (napr. Francúzsko, Dánsko, Fínsko), alebo v osobitnom právnom predpise (napr. Poľsko, Maďarsko, Rakúsko). Voči právnickej osobe sa uplatňuje trestná zodpovednosť za všetky resp. vybrané trestné činy a ukladajú sa vybrané tresty v trestnom konaní v zmysle trestného práva.

Neprává trestná zodpovednosť je tiež nazývaná *kvázi trestná zodpovednosť*. Sankcie ukladané právnickej osobe pri tomto modeli (napr. odčerpanie prospechu z trestnej činnosti alebo odňatie oprávnenia na podnikateľskú činnosť) sa nenazývajú trestami. Za typického predstaviteľa nepravého trestnej zodpovednosti bolo do roku 2010 považované Španielsko, kde boli právnickým osobám ako sankcie ukladané tzv. *concecuencias accesorias* (vedľajšie dôsledky). V súčasnosti je tento model využívaný napr. vo Švédsku, kde sa od roku 1996 sankcie voči právnickým osobám približujú k charakteru ochranných opatrení. Ochranné opatrenia v rámci modelu nepravého trestnej zodpovednosti bolo možné uložiť i v SR a to od roku 2010 do roku 2016.

⁵ MEDELSKÝ, J. Trestná zodpovednosť právnických osôb. Plzeň: Aleš Čeněk. 2016 s. 33.

⁶ LEWISCH, P. PARKER, J. Strafbarkeit der juristischen Person? Wien: Ludwig-Boltzman-institut für Gesetzgebungspraxis und Rechtsanwendung, 2001, s. 10.

⁷ GUARDIOLA LAGO, M. J. Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal. Valencia: Tirant lo Blanch. 2004. s. 49.

⁸ JANDA, P. Trestní odpovědnost právnických osob. Právní forum, 2006 č. 5. s. 63.

⁹ Oznámenie MZV SR č. 137/2008 Z. z.

¹⁰ ZÁHORA, J. ŠIMOVČEK, I. Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár. Bratislava: Wolters Kluwer, 2016. s. 17.

Administratívnoprávna resp. zmiešaná zodpovednosť je typická pre Grécko, Nemecko alebo Bulharsko, pričom iba právnu úpravu v Grécku, možno považovať za čisto administratívno-právne riešenie trestnej zodpovednosti právnických osôb. V ostatných krajinách ide o kombináciu prvkov trestných a správnych,¹¹ pričom trend pri takýchto zmiešaných právnych úpravách smeruje k prevahe resp. zavádzaniu trestných prvkov.

Záverom

Hoci cesta k trestnej zodpovednosti právnických osôb v rámci kontinentálneho právneho systému rozhodne nebola jednoduchá, určite bola potrebná a to najmä z dôvodu globalizácie ekonomiky a čoraz silnejších, často krát nadnárodných právnických osôb a ich využívania na páchanie trestnej činnosti. Šanca odhaliť konkrétneho páchatel'a je v takýchto prípadoch prakticky nulová.

¹¹ ZÁHORA, J. ŠIMOVCÉK, I. *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: WoltersKluwer, 2016. s. 21-22.

Postupne sa i v rámci kontinentálneho právneho systému udomácnila myšlienka, že korporácie majú svoje vlastné vedomie, schopnosť robiť dôležité rozhodnutia a páchať trestné činy, samozrejme prostredníctvom svojich predstaviteľov či zástupcov. Práve táto myšlienka značne uľahčuje prijímanie celého inštitútu trestnej zodpovednosti právnických osôb, a hoci v SR ani po viac ako jeden a pol roku od prijatia právnej úpravy stále nemáme ani jednu odsúdenú právnickú osobu, dovoľm si povedať, že už samotné prijatie právnej úpravy TZPO je pozitívnym krokom vpred a je len otázkou času, kedy dôjde aj k jej reálnemu uplatňovaniu v praxi.

Zoznam bibliografických odkazov

FOREJT, P. HABARTA, P., TREŠLOVÁ, L.: *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim s komentářem*. Praha: Linde, 2012. 407 s. ISBN 978-80-7201-875-9. GUARDIOLA LAGO, M.J.: *Responsabilidad penal de las personas jurídicas y alcance del art. 129 del Código penal*. Valencia: Tirant lo Blanch, 2004. 179s. ISBN 84-8442-868-0. IVOR, J., POLAK, P., ZÁHORA, J.: *Trestné právo hmotné I, Všeobecná časť*. Bratislava: WoltersKluwer, s.r.o., 2016. 555 s. ISBN 978-80-8168-509-5. JANDA, P.: *Trestní odpovědnost právnických osob*. Právní forum, 2006 č. 5. s. 63. JELÍNEK, J., HERCZEG, J.: *Zákon o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Komentář s judikaturou*. 2. vyd. Praha: Leges, 2013. 256 s. ISBN 978-80-87576-43-4. LEWISCH, P., PARKER, J.: *Strafbarkeit der juristischen Person?* Wien: Ludwig-Boltzmann-Institut für Gesetzgebungspraxis und Rechtsanwendung, 2001. 165 s. ISBN 3-214-06968-3. MEDELSKY, J.: *Trestná zodpovednosť právnických osôb*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2016. 202 s. ISBN 978-80-7380-608-8. ZÁHORA, J., ŠIMOVCÉK, I.: *Zákon o trestnej zodpovednosti právnických osôb. Komentár*. Bratislava: WoltersKluwer, 2016. 342 s. ISBN 978-80-8168-413-5

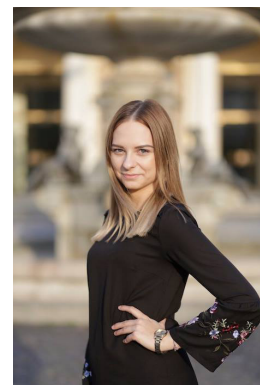
Martinská deklarácia

Historicko-právna analýza

právneho predpisu

Mária Fančovičová

študentka druhého ročníka denného bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Deklarácia slovenského národa, ktorá vošla do dejín ako Martinská deklarácia, sa považuje za samostatný a nezávislý politicko-štátnický krok všetkých slovenských politických strán a ich predstaviteľov, ktorým sa dokonštituoval samostatný československý štát. Deklarácia bola prijatá ako samostatný štátoprávny akt slovenského národa, ktorým Slováci oficiálne rušili zväzok s Uhorskom, nezávisle na udalostiach v Prahe. Predstavuje jeden zo základných dokumentov zrodu česko-slovenského štátu.

Úvod

Martinská deklarácia je dovŕšením národnooslobodzovacieho hnutia Čechov a Slovákov. Zakotvila štátoprávne spojenie Slovákov a Čechov a odklon od uhorskej štátnosti. Slovenský národ Martinskou deklaráciou verejne a legitímne potvrdil ciele zahraničného odboja. Významnou požiadavkou medzinárodného charakteru bola požiadavka okamžitého uzavretia mieru a znemožnenie ďalšieho zbrojenia či vojny.

Spríevodné udalosti a štátoprávna situácia

Zlomom v medzinárodnej situácii poznačenej porážkou štátov Trojspolku bol návrh Rakúsko-Uhorska z 5. októbra 1918 uzavrieť separátny mier s víťaznými mocnosťami.

Tento návrh bol absolútne neprijateľný pre amerického prezidenta W. Wilsona, ktorý odpor vyjadril už skôr, a to 8. januára 1918. Wilson prednášanú správu o stave Únie rozdelil do štrnástich častí, z ktorých vznikol známy dokument nazývaný *14 bodov prezidenta Wilsona*. Tento dokument obsahoval predpoklady, za ktorých bolo možné uzavrieť svetový mier. V bode desať sa nepriamo dotkol aj zahraničného odboja Čechov a Slovákov. Zakotvil požiadavku, že národom Rakúsko-Uhorska sa má priznať možnosť autonómneho vývoja. Prezident Wilson stanovil rozšírené podmienky mierových rokovaní, v rámci ktorých sa viedenské a rakúske vládne kruhy zaväzujú rokovať s národmi či národnosťami Rakúsko-Uhorska. Založeniu Národného výboru československého dňa 13. júla 1918 predchádzali rozsiahle rokovania, ktoré boli poznačené súbojom o vedúce postavenie v národnooslobodzovacom hnutí. Predsedom Národného výboru československého sa stal K. Kramář. Socialistická rada sa mala stať politickým oponentom Národného výboru v rámci národnooslobodzovacieho zápasu. Veľmi významným aktom Dočasnej československej vlády sa stalo Vyhlásenie nezávislosti československého národa dočasnou vládou Československa známej pod názvom Washingtonská deklarácia, ktorá bola vydaná 18. októbra 1918. Táto deklarácia bola koncipovaná ako dokument

obsahujúci hlavné zásady budúcej ústavy národa československého. Medzi najdôležitejšie zásady a požiadavky možno radiť tie, ktoré žiadali detronizáciu Habsburgovcov, spojenie Slovenska a Čiech do spoločného štátu, ktorý by mal republikánske zriadenie, parlamentnú formu vlády, rozsiahle občianske práva, široké sociálne a hospodárske reformy, odlúčenie cirkvi od štátu, vytvorenie milícií namiesto armády. Ako správne poznamenal a uviedol Peter Mosný: „*Dni habsburskej monarchie boli spočítané.*“¹

Kroky predchádzajúce prijatiu Deklarácie slovenského národa (Martinskej deklarácie)

Zápas národnooslobodzovacieho hnutia Čechov a Slovákov sa blížil k svojmu víťaznému koncu. Dňa 27. októbra sa vytvorila nová rakúska vláda, ktorej hlavnou úlohou bolo vytvoriť podmienky pre odovzdanie moci v tom čase formujúcim sa národným vládám jednotlivých krajín habsburskej monarchie. V ten istý deň rakúske vládnuce kruhy prehlásením ministra zahraničných vecí Rakúsko-Uhorska, grófa G. Andrásyho, v tzv. Andrásiho nóte vyslovili súhlas s prijatím pozmenených bodov amerického prezidenta W. Wilsona známych ako 14 bodov prezidenta Wilsona. Z novoutvoreného Wilsnovho programu sa modifikoval len bod 10, ktorý bol pozmenený v tom zmysle, že sa upustilo od pôvodnej formulácie o autonómnom vývoji rakúsko-uhorských národov a stanovila sa zásada práva národov Rakúsko-Uhorska slobodne sa rozhodnúť o svojom sebaurčení a ďalšom osude. Kapitulačná nóta G. Andrásyho tak vlastne dala súhlas k tomu, aby sa Česi a Slováci odtrhli od Rakúsko-Uhorska a vytvorili si svoj vlastný spoločný a nezávislý štát.² Deň po vyhlásení súhlasu bola odpoveď ministra zahraničných vecí grófa Andrásyho publikovaná v novinách, a tým sa dostala do povedomia širokých vrstiev ľudu a pražského obyvateľstva, ktorý túto správu pochopil ako koniec vojny a rozpad Rakúsko-Uhorska.

Situácia v Čechách

Pražský ľud vyšiel do ulíc, Národný výbor československý uchoпил moc a vyhlásil samostatnosť československého štátu. Tento významný štátoprávny počin Národného výboru sa formálno-právne opieral o dva významné a rozhodujúce dokumenty. V prvom dokumente s názvom Ohlas k národu ľud československý sa deklarovalo utvorenie československého štátu a prevzatie celej správy v ňom do rúk národného výboru.³ Druhý dokument, zákon o zriadení samostatného československého štátu, sa stal prvým zákonom. Pozostával len z piatich zákonných článkov. Hlavným zmyslom vydania tohto zákona bolo nedopustiť vytvorenie bezprávneho stavu a zastavenie výkonu štátnej správy po 28. októbri 1918.

Na základe obidvoch ustanovení sa Národný výbor stal vedúcim orgánom politického hnutia v novom štáte. Výkonnou právomocou Národného výboru disponovalo a bolo oprávnené jeho predsedníctvo skladajúce sa z K. Kramára, V. Klofáča, A. Švehlu a F. Soukupa.

Situácia na Slovensku

Situácia na Slovensku bola podstatne zložitejšia ako situácia v Čechách. Príčiny vzniku tejto nepriaznivej situácie spočívali z celkového politického a národnostného stavu Uhorska a útlaku v ňom. Na 30. október 1918 bolo naplánované v budove Tatrabanky zhromaždenie Slovenskej národnej strany, ktoré zvolal politik a advokát Matúš Dula. Účastníci tohto zhromaždenia poznali obsah nóty ministra zahraničných vecí grófa Andrásyho, avšak nevedeli o udalostiach, ktoré sa udiali v Prahe 28. októbra 1918. Ako reakciu na tzv. Andrásiho nótu tu slovenskí politickí reprezentanti vyjadrili jednoznačnú predstavu o spoločnom československom štáte. Výsledkom tohto stretnutia v Turčianskom sv. Martine bolo ustanovenie Slovenskej národnej rady a prijatie Deklarácie slovenského národa, známej pod názvom Martinská deklarácia. Z týchto dôvodov sa Martinská deklarácia považuje za plne rovnocenný dokument s oboma vyššie uvedenými pražskými dokumentmi.

Deklarácia slovenského národa (Martinská deklarácia) - priebeh

V dopoludňajších hodinách sa konalo plenárne zhromaždenie, na ktorom bolo prítomných 106 účastníkov reprezentujúcich všetky sociálne vrstvy národa slovenského. Takisto tu boli predložené dva texty deklarácie, prvý podal E. Stodola a druhý S. Zoch. Vyhláseniu prechádzala dôverná porada v dopoludňajších hodinách, na ktorej sa ešte diskutovalo, či má byť vôbec prijatá verejná deklarácia a aký má mať charakter. Proti prijatiu hovorila najmä neistota z ďalšieho vývoja, t.j. či budú víťazné veľmoci ochotné uznať okrem samostatného českého štátu aj odčlenenie Slovenska. Ivan Dérer, ktorý na poslednú chvíľu pricestoval z Viedne, tlmočil odporúčanie českej delegácie, aby Slováci neunáhli jednoznačné vyjadrenie za spoločný štát a vyjadrovali sa zatiaľ radšej hmlisto. Toto väčšina delegátov odmietla. Účastníci stretnutia prijali návrh deklarácie, ktorú vypracoval evanjelický kňaz, verejný činiteľ, politik a náboženský spisovateľ Samuel Zoch. Popoludní pokračovalo zhromaždenie vo svojom zasadnutí v Obchodnej sále Tatrabanky. Najskôr sa na návrh Matúša Dula dotvorila Slovenská národná rada, do ktorej zhromaždenie zvolilo 25 členov na čele s 12-členým výkonným výborom. V jej mene prijalo zhromaždenie Deklaráciu slovenského národa, ktorej návrh predniesol Samuel Zoch.⁴

Text a jednotlivé ustanovenia Martinskej deklarácie

Pôvodný text Martinskej Deklarácie schválený plénom Slovenskej národnej rady bol ešte pred jeho uverejnením pozmenený

1. MOSNÝ, P., LACLAVÍKOVÁ M.: Dejiny štátu a práva na území Slovenska II (1848-1948). 2. vyd. Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, Krakow, 2014, ISBN 987-83-7490-761-3, 164 str. (s. 47)

2. MOSNÝ, P., HUBENÁK L.: Dejiny štátu a práva na Slovensku. 1. vyd. Aprilla s. r. o., Košice, 2008, ISBN 978-80-89346-02-8, 376 str. (str. 172)

3. Ibidem.

4. TASR. Martinská deklarácia: Myšlienka spoločného štátu Slovákov a Čechov, IN: Teraz [k 22.02. 2018] dostupný na <http://www.teraz.sk/slovensko/martinska-deklaracia-myslienka-spolo/26980-clanok.html>

„Pre tento česko-slovenský národ žiadame i my neobmedzené samourčovací právo na základe úplnej neodvislosti. Na základe tejto zásady prejavujeme svoj súhlas s tým novoutvoreným medzinárodným položením, ktoré dňa 18. októbra 1918 formuloval predseda Wilson a ktoré dňa 27. októbra 1918 uznal rakúsko-uhorský minister zahraničia.“¹

Štátový význam Martinskej deklarácie

Slovenská národná rada mala ako jediná oprávnenie hovoriť v mene slovenského národa ako reprezentantka suverenity. Odmietla právo uhorskej vlády a uhorských zastupiteľských zborov hovoriť za národ slovenský. Toto oprávnenie tvorí úvod Martinskej deklarácie, ktorý znie takto: „Zastupitelia všetkých slovenských politických strán, zhromaždení dňa 30. októbra 1918 v Turčianskom sv. Martine a organizovaní v Národnú radu slovenskej vetvy jednotného česko-slovenského národa, trvajú na zásade samourčovacieho práva národov, prijatej celým svetom. Národná rada vyhlasuje, že v mene česko-slovenského národa bývajúcего v hraniciach Uhorska je jedine ona oprávnená hovoriť a konať.“² Pre slovenský národ, ktorý je čiastkou i rečove i kultúro-historicky jednotného československého národa, požadovala ďalej sebaurčovací právo až po úplnú nezávislosť. Spojenie Česko-slovenský národ je formulačne neodškriepiteľne čechoslovakistické. Vo vzťahu k priebehu zhromaždenia a hlavne k priebehu vyššie opísaného dopoludňajšieho zhromaždenia táto formulácia bola v danej chvíli z taktických dôvodov potrebná a tak

bola aj deklarantmi chápaná. Týmto politici chceli dať najavo súhlasné stanovisko k československému štátnemu zjednoteniu ako jedinému a optimálnemu praktickému cieľu. V Martine sa hovorilo aj o autonómii Slovenska, väčšina deklarantov zastávala názor, že Slovensko sa v budúcnosti má a bude spravovať samo. Avšak realitou bolo, že Slovensko nie je schopné okamžite organizovať svoju štátnu správu a administratívu. Panoval názor, že na to je potrebná určitá prechodná doba, ktorá sa odhadovala na minimálne 10 rokov. Požiadavku autonómie však nebolo účelné presadzovať, nakoľko územie Slovenska bolo ovládané maďarskou administratívou a potlačovacou mocou. Pre nerozvinutosť slovenskej akcie doma počas vojny bola negatívom zase skutočnosť, že Slovenská národná rada nemala dostatok ľudí, orgánov i prostriedkov ani na uskutočňovanie cieľov vyjadrených v Deklarácii slovenského národa. Rozhodujúcim bol fakt, aby sa spoločnej československej veci zabezpečila medzinárodná podpora opierajúca sa o nóty prezidenta W. Wilsona. Martinská deklarácia ďalej požadovala okamžité uzavretie mieru a znemožnenie ďalšej vojny a zbrojenia. Táto požiadavka bola v Martinskej deklarácii zakotvená v bode 3. „Žiadame okamžité uzavretie pokoja, a síce na všeludských kresťanských zásadách, aby pokoj bol taký, žeby medzinárodno-právnymi zárukami znemožňoval ďalšiu vojnu a ďalšie zbrojenie.“³

Záver

Deklarácia slovenského národa z hľadiska vzniku Československej republiky je nositeľkou prvotného, originálneho štátoprávneho významu, v ktorom slovenský národ prostredníctvom svojho vrcholového a prevratového orgánu, Slovenskej národnej rady - združujúcej všetky vtedajšie politické smery zakotvil rozchod s uhorskou štátnosťou a štátoprávne spojenie českého a slovenského národa. Tým verejne a legitímne potvrdil a legalizoval ciele celého zahraničného odboja.

Bibliografia

Knižné zdroje

LACLAVÍKOVÁ M., ŠVECOVÁ A.: Praktikum k dejinám štátu a práva a Slovensku. II. zväzok (1848-1948). 1 vyd. Typi Universitatis Tyrnaviensis, Trnava, 2016, ISBN 978-80-568-0008-9, str. 347 (str. 47)

MOSNÝ, P., LACLAVÍKOVÁ M.: Dejiny štátu a práva na území Slovenska II (1848-1948). 2 vyd. Spolok Slovákov v Poľsku – Towarzystwo Słowaków w Polsce, Krakow, 2014, ISBN 987-83-7490-761-3, 164 str. (s. 47)

MOSNÝ, P., HUBENÁK L.: Dejiny štátu a práva na Slovensku. 1 vyd. Aprilla s. r. o., Košice, 2008, ISBN 978-80-89346-02-8, 376 str. (str. 172)

Internetové zdroje: Článok:-TASR. Martinská deklarácia: Myšlienka spoločného štátu Slovákov a Čechov, IN: Teraz [k 22.02. 2018] dostupný na <http://www.teraz.sk/slovensko/martinska-deklaracia-myslienka-spolo/26980-clanok.html>

5.LACLAVÍKOVÁ M., ŠVECOVÁ A.: Praktikum k dejinám štátu a práva a Slovensku. II. zväzok (1848-1948). 1 vyd. Typi Universitatis Tyrnaviensis, Trnava, 2016, ISBN 978-80-568-0008-9, str. 347 (str. 47)
6.Ibidem.

3. Ibidem.

Niekoľko úvah k inštitútu sudcov – laikov

Joachim Dušan Fraňo,

študent druhého ročníka magisterského štúdia Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach

Článok sa zaoberá inštitútom prísediacich na okresných súdoch v Slovenskej republike z hľadiska popisu inštitútu, podmienok pre ustanovenie do funkcie a výkonu funkcie, a najmä ponúka niekoľko úvah k súčasnému stavu a návrhov de legeferenda vrátane zahraničného modelu restoratívnych konferencií.

Historicko-právny základ inštitútu prísediacich možno nájsť už v Ústave Československej republiky (ďalej len „ČSSR“) z roku 1948 (ústavný zákon č. 150/1948 Zb. zo dňa 9. mája 1948), v zákone č. 232/1948 Zb. zo dňa 6. októbra 1948 o Štátnom súde ako aj v zákone č. 319/1948 Zb. o zľudovení súdnictva.

Pre krátku ilustráciu materiálneho i formálneho zárodku inštitútu prísediacich uvádzame, že Ústavou ČSSR z roku 1960 (ústavný zákon č. 100/1960 Zb. z 11. júla 1960) boli do sústavy československých súdov zavedené miestne ľudové súdy (čl. 98 ods. 2 Ústavy ČSSR). Ich právomoc bola upravená v § 1 ods. 1 zákona č. 38/1961 Zb. o miestnych ľudových súdoch tak,

že „v obciach a na pracoviskách prejednávajú a rozhodujú menej závažné prípady porušovania socialistickej zákonnosti, narušujúce najmä spoločenský poriadok a súdružské spolužitie občanov, a drobné majetkové spory“. Ich účelom bolo zvýšenie aktívnej účasti pracujúcich na výkone súdnictva. Do roku 1991 sa nazývali sudcovia z ľudu.

V súčasnosti postavenie prísediaceho upravuje štvrtá časť zákona č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediacich a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. 1. 2018 (ďalej len „zákon o sudcoch a prísediacich“) in concreto v §§ 139 – 147.

Kto teda prísediaci je? Prísediaci je člen senátu na okresnom súde, ktorý rozhoduje v trestnom konaní podľa Trestného poriadku. Ten určuje v ust. § 2 ods. 16, že v trestnom konaní pred súdom rozhoduje senát, samosudca alebo sudca pre prípravné konanie. Žiadne konkrétne ustanovenie Trestného poriadku však neupravuje v ktorých konkrétnych prípadoch rozhoduje senát, avšak vždy v konkrétnom ustanovení uvádza, kedy rozhoduje sudca pre prípravné konanie a v ustanovení § 349 ods. 1 Trestný poriadok uvádza, kedy vykonáva konania samosudca. A to vtedy, ak ide o prečiny a zločiny, na ktoré zákon ustanovuje trest odňatia slobody, ktorého horná hranica neprevyšuje osem rokov s výnimkou, ak má byť uložený súhrnný trest alebo spoločný trest a skorší trest bol uložený v konaní pred senátom. Teda senát rozhoduje všade tam, kde Trestný poriadok vyslovne neustanovuje, že rozhoduje sudca pre prípravné konanie alebo ide o konanie pred samosudcom.

Kto môže byť prísediacom? Podľa § 139 ods. 1 zákona o sudcoch a prísediacich za prísediaceho môže byť zvolený občan, ktorý v deň zvolenia dosiahol vek najmenej 30 rokov, je spôsobilý na právne úkony a zdravotne spôsobilý na výkon funkcie prísediaceho, je bezúhonný a jeho morálne vlastnosti dávajú záruku, že funkciu prísediaceho bude riadne vykonávať, má trvalý pobyt na území Slovenskej republiky a súhlasí so svojou voľbou k určitému súdu.

Ako sa z občana stane prísediaci? Prísediaceho volia v súlade s § 140 zákona o sudcoch a prísediacich obecné zastupiteľstvá v obvode príslušného súdu z kandidátov z radov občanov, ktorí majú trvalý

pobyt alebo pracujú v obvode súdu. Prísediacich navrhujú starostovia obcí a primátori miest. Ku kandidátom navrhovaným na voľbu si obecné zastupiteľstvo vyžiada vyjadrenie predsedu príslušného súdu, pričom treba dodať, že predseda súdu pred týmto procesom zasiela listom žiadosť o výber a voľbu prísediacich. Následne takto zvolení prísediaci skladajú sľub do rúk predsedu príslušného súdu, ktorý potvrdia svojim podpisom. Až dňom zloženia sľubu sa prísediaci ujíma funkcie.

Prečo ide o tak kontroverzný inštitút? Niekoľko poznámok, či úvah, si dovoľujeme predostrieť nižšie.

Aj napriek vekovej hranici, ktorá je totožná s vekovou hranicou pre vymenovanie za sudcu, sú v skutočnosti prísediacimi občania vo vyššom veku. To zabezpečuje ich účasť na pojednávaniach, keďže súd v senátnych veciach musí pojednávať vždy za prítomnosti všetkých členov senátu (taktiež prokurátora a zapisovateľa). Ľudia v dôchodkovom veku majú čas na pravidelnú účasť na nariadených pojednávaniach. Uvedené je nespornou výhodou seniorov ako prísediacich.

V súvislosti s vekom kladieme na ďalšie zamyslenie otázku – je ozaj 30 rokov vhodná veková hranica pre vymenovanie za (primárne) sudcu a (sekundárne aj) prísediaceho? Je 5-6 rokov po ukončení vysokoškolského vzdelania II. stupňa dostatočná doba, aby mohol človek rozhodovať o osudoch iných ľudí, ak z poznatkov psychologických vied vieme, že psychický vývin osobnosti je ustálený už v 25 rokoch veku? Nebolo by vhodné zvýšiť vekovú hranicu na vymenovanie do funkcie sudcu na 35 rokov, prípadne až 40 rokov veku uchádzača, súčasne s podmienkou dlhšej praxe? Inšpiráciu môžeme hľadať v angloamerickom právnom systéme, v ktorom sú kandidáti na sudcov vyberaní po rokoch praxe z radov advokátov. Úvahu nechávame na čitateľa. Len na dôvažok pripomíname, že za prokurátora, ktorý je *dominus litis* („pán konania“) predsúdnej časti trestného konania, môže byť osoba vymenovaná už v deň dosiahnutia 25. roku veku.

Na druhej strane je všeobecne známe, že starší ľudia neudržia pozornosť tak dlho, ako je pri dĺžke niektorých pojednávaní potrebné, nehovoriac o iných zdravotných ťažkostiach, ktoré s vekom prirodzene prichádzajú. Preto je práceneschopnosť prísediacich vcelku bežným javom. Je úplne prirodzené, že napr. v prípade vraždy, či vraždy v štádiu pokusu, prebieha výsluch svedkov aj 4 hodiny. Pojednávanie má prebiehať pokiaľ možno bez prerušenia, najmä treba brať do úvahy, že svedkovia by nemali prísť do kontaktu s obžalovanými, ani so sebou navzájom, aby sa neovplyvňovali. Ak sa preruší pojednávanie, pojednávaci miestnosť všetci opustia. Obžalovaný/í a svedkovia tak pochopiteľne prídu do styku. Navyše sa žiada dodať, že u prísediacich – seniorov hrozí isté riziko „vynášania“ informácií pred právoplatnosťou rozsudku, a to najmä v medializovaných kauzách, hoc sú viazaní mlčanlivosťou v zmysle ustanovenia § 147 ods. 3 zákona o sudcoch a prísediacich.

S vekom prísediacich je v neposlednom rade spojené riziko úmrtia. V súlade so zásadou bezprostrednosti môže súd pri rozhodovaní na hlavnom pojednávaní, verejnom zasadnutí alebo neverejnom zasadnutí prihliadnuť len na tie dôkazy, ktoré boli v tomto konaní vykonané. Ak teda prísediaci zomrie, je potrebné znova

vykonať celé dokazovanie, ak obvinený so zmenou v zložení senátu nesúhlasí.. Ktorý obžalovaný by súhlasil s vykonaným dokazovaním, ak má možnosť predĺžiť proces?

Vzhľadom na skutočnosť, že kandidátov na prísediach navrhujú starostovia obcí a primátori miest, nie je možné vyhnúť sa otázke, či prísediaci nie sú navrhovaní primárne na základe príslušnosti k politickej strane, či na základe vzťahu k starostovi, resp. primátorovi, než na základe objektívnych požiadaviek a jasného postupu výberu kandidátov, ktorý v zákone absentuje. Opäť pri nazretí do angloamerického porotného systému môžeme po porovnaní skonštatovať, že v USA je účasť v porote občianskou povinnosťou, zatiaľ čo inštitút prísediach je založený de facto na dobrovoľnosti, resp. s povinnosťou súhlasu budúceho prísediaceho so svojou (vôbec) voľbou. Len na ďalšie zamyslenie si opäť dovoľujeme položiť otázku - či uvedené nesúvisí s tým, že veľa ľudí ani nevie, že má takúto možnosť, nakoľko inštitút prísediach sa bežní pracujúci ľudia nezaobierajú, pretože s výkonom funkcie prísediaceho nie je spojený žiaden výrazný benefit.

Ďalším významným faktom je, ako názov článku napovedá, *laickosť* prísediach. Tí sú azda len vo výnimočných prípadoch vysokoškolsky vzdelaní v odbore právo. Zákon o sudcoch a prísediach neustanovuje žiadne vzdelanie ako kvalifikačný predpoklad pre voľbu a následný výkon funkcie prísediaceho. V praxi sa to preto prejavuje častokrát tak, že predseda senátu vykonáva všetky úkony a prísediaci sú skôr len formálnymi členmi senátu. Častokrát ani nekladú otázky, a to nielen preto, že je pre nich obtiažne vyhnúť

sa sugestívnym a kapcióznym otázkam, ale aj preto, že nevedia, ako je potrebné viesť výsluch. Navyše, pre neprávnikov je veľmi obtiažne vyznať sa systematicky v Trestnom poriadku.

Dovoľujeme si načrtnúť (hoc, môže sa zdať, že radikálnu) myšlienku, že podmienkou pre voľbu prísediaceho by malo byť vysokoškolské vzdelanie aspoň I. stupňa v odbore právo, prípadne sociálna práca, bezpečnostný manažment, bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe, bezpečnostnoprávna ochrana osôb a majetku či verejná správa, ktoré dávajú osobe aspoň základné znalosti o právnom poriadku a fungovaní, či systéme súdnictva, aj keď sme si vedomí skutočnosti, že trestné právo procesné sa v I. stupni vysokoškolského štúdia ani v odbore právo nevyučuje. Absolvent I. stupňa vysokoškolského štúdia v uvedených odboroch je však dozaista viac fundovaný než neprávnik. Uvedomujeme si aj skutočnosť, že málokto ukončí svoje štúdium (najmä) práva po získaní bakalárskeho titulu, a preto by to bola pre takýchto absolventov zrejme nepríťažlivá funkcia. Len navyše sa žiada uviesť aj určitú obavu, že právnik vo funkcii prísediach by mohli príliš zasahovať do procesu, čo by mohlo byť v konečnom dôsledku kontraproduktívne pre rýchle, hospodárne a efektívne konanie. Nakoniec, nie nadarmo koluje medzi právnikmi výrok: „Kol’ko právnikov, dvakrát toľko názorov.“.

V neposlednom rade hrozí v senátnych veciach riziko prehlasovania predsedu senátu pretože dvaja laici – neprávnik – veľmi pravdepodobne sa rozhodujúci viac pod vplyvom emócií a dojmov, než racionálne, v súlade so všetkými zásadami trestného práva a pravidlami z nich vyplývajúcimi – môžu de facto vždy prehlasovať predsedu senátu.

Ďalším negatívom, ktoré je potrebné uviesť, sú náklady na prísediach, ktoré upravuje vyhláška Ministerstva spravodlivosti SR č. 599/2002 Z. z. o náhradách za výkon funkcie prísediaceho s účinnosťou od 01. 07. 2017. Prísediacemu patrí náhrada ušlého zárobku, náhrada hotových výdavkov a paušálna náhrada, pričom tieto položky je potrebné, pochopiteľne, vynásobiť vždy dvomi pre každý senát.

S ohľadom na čoraz komplikovanejšiu obhajobu a potrebu riešiť veľa právnych otázok v priebehu procesu sú prísediaci pomerne zastaraným inštitútom. Navyše, nemôžeme hľadať ani analógiu inštitútu prísediach v americkom či britskom porotnom systéme, pretože ich známejší inštitút poroty rozhoduje len otázku viny obžalovaného, a sudca určuje druh a výšku trestu, teda ide o oddelené postavenie, zatiaľ čo v slovenskom trestnom súdnom procese tvoria prísediaci integračnú súčasť rozhodovacieho „tribunálu“ – senátu.

Môžeme však de legeferenda hľadať inšpiráciu napr. v britskom systéme trestného súdnictva. Nižším trestným súdom je tam *Magistrátny*, resp. *Policajný súd* (Magistrate's Court) prejednávajúci drobné trestné činy a priestupky. Nesmie uložiť pokutu vyššiu ako 5000 libier alebo trest odňatia slobody vyšší ako 6 mesiacov, avšak pri viacerých deliktach spáchaných jednou osobou môže byť trest zvýšený na 12 mesiacov. Ak sa ukáže, že trestný čin je závažnejší, postúpi sa vec Korunnému súdu (*Crown Court*). Od roku 2003 sa presadzuje zamestnávanie platených sudcov z povolania, no pred rokom 2003 boli sudcami laici – *zmierovací sudcovia* (*Justices of the Peace*), u ktorých sa nevyžadovalo právnické vzdelanie. Išlo o súdnych úradníkov, ktorí pôsobili iba na základe poverenia vlády a zloženej prisahy.¹ Tu by vari našli uplatnenie súčasní prísediaci.

V tejto súvislosti považujeme za vhodné poukázať na restoratívne konferencie, ktoré by spolu s inštitútom podobným *Justice of the Peace* mohli odbremeniť súdy v rozhodovacej činnosti. Práve *zmierovací sudcovia*, príp. vyšší súdni úradníci by mohli vykonávať rolu mediátora v restoratívnych konferenciách. Ich pôvod, ako uvádza Mikloško², treba hľadať v roku 1989 na Novom Zélande, odkiaľ sa rozšíril do Austrálie, Ameriky i západnej Európy. Uvedený prístup stojí na myšlienke, že len dobrovoľné prijatie a akceptácia sankcie, či zvoleného opatrenia môžu napomôcť k skutočnej náprave páchatel'a, a preto možnosť participácie na rozhodovaní musí byť daná všetkým zainteresovaným, teda (v kontexte nového zákona o obetiach trestných činov) obeť a jej rodine, ako i páchatel'ovi a jeho rodine. Umbreit³ definuje restoratívnu skupinovú konferenciu ako restoratívnu reakciu justície na trestný čin, ktorá zahŕňa vinníka a jeho rodinu, ako aj obeť a jej podporný systém a členov komunity. Podobnosť môžeme badať v dnes existujúcom inštitúte dohody o vine a treste, ktorý vyžaduje vopred akceptáciu trestu páchatel'om a uznanie svojej viny. Podobnosť však možno vidieť, hoci vzdialenejšiu, najmä v mediácii. Výsledkom restoratívnej konferencie by však nebol zmier, ale dohoda o treste a prijatie tohto trestu zo strany páchatel'a i (uspokojenia satisfakcie a určitého zmiernenia následkov viktimizácie) obeť, čím by bol v oveľa vyššej miere naplnený účel trestu. Rozdielom však je, že pri dohode o vine a treste sa páchatel' s obeťou de facto nemusia stretnúť, zatiaľ čo mediácia a restoratívna konferencia je založená na stretnutí oboch strán.

¹ *Článok recenzovala JUDr. Andrea Kondllová, sudkyňa na súde Okresný súd Piešťany.

Za redakčnú radu *Corpus Delicti* recenzný posudok vypracovala Mgr. Petra Janeková. Bližšie pozri Tóthová, M. *Anglo-americký právny systém*. Košice : UPJŠ, 2003.

² MIKLOŠKO, J.: Konferenčný prístup riešenia problémov: Stretnutie rodinného kruhu ako nástroj posilnenia rodiny a komunity. In *Medzinárodná vedecká konferencia OBEC – ŠKOLA – MEDIÁCIA*. Bratislava: Asociácia mediátorov Slovenska, 2015, s. 155.

³ Tamtiež, s. 156.

Záverom si len dovoľíme skonštatovať, že sa prikláňame k už dávnejšie vyslovenému názoru Šamka⁴, že zrušenie senátov na okresných súdoch by bolo najväčšou zmenou, ktorá by podstatne zrýchlila a zjednodušila súdne konanie, a navyše sa nazdávame, že by ušetrila finančné prostriedky, ktoré by mohli byť použité v iných rozpočtových kapitolách, či už na navýšenie počtu sudcov, alebo iných zamestnancov justície, resp. v kontexte vyššie uvedených úvah de legeferenda.

Bibliografia:

MIKLOŠKO, J.: Konferenčný prístup riešenia problémov: Stretnutie rodinného kruhu ako nástroj posilnenia rodiny a komunity. In *Medzinárodná vedecká konferencia OBEC – ŠKOLA – MEDIÁCIA*. Bratislava: Asociácia mediátorov Slovenska, 2015. 292 s. ISBN: 978-80-971616-3-7

ŠAMKO, P.: *Poznámky k zákonu č. 262/2011 Z.z.* [cit. 2018-05-15] Dostupné online: <<http://www.pravnelisty.sk/zakony/a48-poznanky-k-zakonu-c.-262-2011-z.z>>

TÓTHOVÁ, M. *Anglo-americký právny systém*. Košice: UPJŠ, 2003. 98 s. ISBN: 80-7097-538-5

Ústavný zákon č. 150/1948 Zb. Ústava Československej republiky

Ústavný zákon č. 100/1960 Zb. Ústava Československej socialistickej republiky

Zákon č. 232/1948 Zb. o štátnom súde

Zákon č. 319/1948 Zb. o zľudovení súdnictva

Zákon č. 38/1961 Zb. o miestnych ľudových súdoch

Zákon č. 385/2000 Z. z. o sudcoch a prísediaciach a o zmene a doplnení niektorých zákonov

Zákon č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok

4 ŠAMKO, P.: *Poznámky k zákonu č. 262/2011 Z.z.* [cit. 2018-05-15] Dostupné online: <<http://www.pravnelisty.sk/zakony/a48-poznanky-k-zakonu-c.-262-2011-z.z>>

Rímska ústava v období republiky (Kapitoly z rímskeho verejného práva – 2. časť)

Marek Prudovič

študent tretieho ročníka externého bakalárskeho štúdia na Právnickej fakulte Trnavskej univerzity v Trnave

Úvod

V predchádzajúcej časti tejto série sme popísali rímsku ústavu v období kráľovstva, pričom sme sa zamerali na jej vznik a následný vývoj, najmä na reformu šiesteho rímskeho kráľa Servia Tulia. Poukázali sme na jej najvýznamnejšie prvky, ako aj na skutočnosť, že už v tomto období je v nej možné nájsť náznaky mnohých princípov, ktoré sa uchovali až dodnes a stále tvoria súčasť ústavných systémov rôznych štátov západnej civilizácie.

V druhom článku budeme pokračovať vo všeobecnom popise rímskeho ústavného systému, pričom sa z pohľadu súčasnosti zameriame na najvýznamnejšie obdobie rímskeho štátu, rímsku republiku. Práve v tomto období totiž rímska ústava dosiahla tú podobu, ktorej odraz môžeme vidieť v súčasných ústavných systémoch, aj keď samozrejme so zohľadnením neskoršieho ústavnoprávneho vývoja. V rámci článku však poskytneme len základný a stručný popis tejto ústavy, keďže jej najvýznamnejšie súčasti, ktoré majú význam pre súčasnosť, budú predmetom nasledujúcich článkov, v ktorých ich budeme skúmať detailne.

Cieľom tohto článku bude čitateľa stručne zoznámiť s rímskou ústavou obdobia republiky a s jej vývojom. Považujeme za potrebné poukázať aj na to, že táto ústava nebola nová a nevznikla spolu s republikou, ale išlo len, zo súčasného pohľadu, o významnú reformu tej kráľovskej, ktorá pretrvala počas celej republiky a zachovala sa aj v období cisárstva.

Dejiny Rímskej republiky

Dejiny Rímskej republiky sa začali písať v roku 510/509 pr. n. l., kedy rímski občania vyhnaní posledného, siedmeho, rímskeho kráľa, Luciu Tarquinia Superba z mesta a začali si sami spravovať veci verejné prostredníctvom volených magistrátov, senátu a ľudových zhromaždení. Z hľadiska histórie a verejného života pritom išlo o významný medzník, ktorý oddeľoval obdobie neslobody, ktorá vládla počas kráľovstva od obdobia, kedy sa rímsky ľud mohol slobodne rozvíjať. Zároveň išlo o prvú zmenu štátneho zriadenia Ríma od jeho vzniku, kedy sa z kráľovstva, po takmer dvestopäťdesiatich rokoch, stala republika.¹

¹*Článok recenzoval doc. JUDr. Peter Vyšný, PhD., ktorý pôsobí na Katedre dejín práva Právnickej fakulty

Z ústavnoprávneho hľadiska, z pohľadu Rimanov, však nešlo o významnú zmenu, nakoľko kráľovská ústava ostala zachovaná a jej reforma bola z dobového pohľadu neveliká. Senát aj ľudové zhromaždenia si ponechali rovnaké právomoci², aké mali aj v predchádzajúcom období. Reforma sa dotkla len kráľa, ktorého právomoci v plnom rozsahu od tej doby vykonávali dvaja každoročne volení konzuli. Táto reforma zároveň zaviedla rôzne princípy, ktorými sa museli konzuli a neskôr aj ďalší magistráti riadiť a ktoré slúžili najmä na zabezpečenie toho, že žiaden magistrát si do budúcnosti nemohol robiť nárok na titul rímskeho kráľa. Zmenu však môžeme považovať za významnú z hľadiska súčasnosti, keďže započala vývoj, v rámci ktorého sa rozvinula ústava republiky, ktorá je aj v súčasnosti zdrojom inšpirácie západnej civilizácie.³

Ďalší vývoj Rímskej republiky môžeme rozdeliť do troch období, a to: do obdobia ranej republiky, ktoré trvalo od roku 510/509 pr. n. l. do roku 264 pr. n. l. a ktoré sa vyznačuje rozvojom rímskeho mestského štátu, obdobia vrcholnej republiky, ktoré trvalo od roku 264 pr. n. l. do roku 133 pr. n. l., kedy už môžeme hovoriť o rímskom štáte ako o impériu s rozširujúcim sa územím a do obdobia krízy republiky, ktoré trvalo od roku 133 pr. n. l. do roku 27 pr. n. l. a ktoré bolo charakteristické najdynamickejším vývojom a zánikom Rímskej republiky. Tú v roku 27 pr. n. l. vystriedalo prvé obdobie cisárstva, princípát.

Z hľadiska vývoja rímskej ústavy je pritom najvýznamnejšie obdobie ranej republiky, kedy sa postupne menila z kráľovskej na republikánsku. Nemenej podstatné ale je aj obdobie krízy republiky, v ktorom ústava prešla v pomerne krátkom čase významným vývojom, kedy sa zmenila podstata niektorých republikánskych magistratúr a zároveň vznikli aj úplne nové. Napokon, vytvorenie poslednej novej magistratúry, úradu principa⁴, znamenalo koniec republiky.

Ústava Rímskej republiky

Rímska ústava obdobia republiky vznikla, ako sme už uviedli, reformou, ktorá sa priamo dotkla len úradu rímskeho kráľa. Napokon aj Livius tvrdí, že obdobie republiky začalo od roku 510/509 pr. n. l.: „...skôr preto, že zastávanie konzulského úradu bolo obmedzené na dobu jedného roka, než preto, že by sa snád' bolo z právomoci, prisľúchajúcej predtým kráľom, niečo ubralo; všetky práva kráľov, všetky ich odznaky, konzuli ponechali.“⁵

Aby sme ale boli presní, obmedzenie doby zastávania úradu na obdobie jedného roka bolo len jedným z opatrení, ktoré mali zabrániť magistrátom prevziať absolútnu moc a existovali aj ďalšie, ktoré si popíšeme v nasledujúcej časti tohto článku. Tieto obmedzenia boli pritom významné najmä v tom, že všetky podporovali moc ostatných zložiek ústavy, teda senátu a ľudových zhromaždení, čím zmenili charakter ústavy z kráľovskej, kde najvyššiu moc mal bez akýchkoľvek pochybností kráľ, na zmiešanú, kde sa o moc delili rovným dielom všetky zložky ústavy.⁶

Najvýstižnejšiu charakteristiku zmiešanej ústavy poskytol

Polybios, ktorý takto popísal práve rímsku ústavu. Rozlišoval v nej tri samostatné formy vlády, ktoré vždy reprezentoval jeden z troch najvýznamnejších štátnych orgánov. Prvou formou bola monarchia, ktorú reprezentovali magistráti, druhou aristokracia, ktorú zastupoval senát a tretiu formu, demokraciu, zabezpečovali ľudové zhromaždenia.⁷

Okrem toho každá z týchto troch foriem mala právomoci, ktorými mohla ovplyvniť tie ostatné. Napríklad v čase vojny konzuli a pretóri velili armáde, ale senát rozhodoval o hmotnom zabezpečení vojska a ľud zas o uzavretí prímeria.⁸

V čase mieru magistráti predsedali senátu a ľudovým zhromaždeniam, senát dohliadal na činnosť magistrátov a ľudových zhromaždení a ľudové zhromaždenia volili magistrátov a uznávali sa na zákonoch. Môžeme teda hovoriť o stave, kedy sa všetky tri zložky rímskej ústavy mohli navzájom významne ovplyvniť, čo svedčí o pomerne vyspelej a rozvinutej deľbe moci, presnejšie o systéme bŕzd a protiváh, tak, ako ho poznáme z ústavného systému Spojených štátov amerických.⁹

Magistratúry¹⁰

Rímske magistratúry boli monarchickou, a podľa niektorých autorov aj najvýznamnejšou, zložkou rímskej ústavy v období republiky.¹¹ Magistratúry zastávali magistráti¹², ktorých volil ľud, respektíve jeho časť, a ktorí boli v súčasnom ponímaní najbližšie k výkonnej moci.

V období vzniku republiky existoval len konzulát, ktorý mal všetky právomoci rímskeho kráľa. Neskôr, po vzniku ďalších magistratúr, sa z konzulátu stala najvyššia magistratúra, pričom ale niektoré jej právomoci prevzali nové magistratúry. Takto postupne vznikla pretúra so súdnou právomocou, plebejský tribunát, ktorého hlavnou úlohou bola ochrana plebejcov, edilita so správnou agendou a kvestúra zaoberajúca sa finančnými záležitosťami. Zvláštne postavenie mala cenzúra, ktorá bola do určitej miery odčlenená od ostatných magistratúr a jej cieľom bolo dohliadať na poriadok, vykonávať cenzus¹³ a zostavovať zoznamy senátorov a jazdcov.¹⁴ Ostatné záležitosti zabezpečoval vigintisexvirát¹⁵, čo bolo súhrnné označenie pre ostatných magistrátov s nižšími právomocami. Všetky tieto magistratúry existovali od svojho vzniku až po zánik republiky, respektíve pretrvali aj v období cisárstva a obsadzovali sa v pravidelných, zväčša ročných, intervaloch.¹⁶

Všetci títo magistráti mali niektoré spoločné znaky, ako napríklad všeobecnú právomoc, ktorú potrebovali pri plnení svojich úloh. Zároveň mal každý magistrát aj špeciálnu (osobitnú) právomoc, ktorá predstavovala súhrn oprávnení, ktoré potreboval pri výkone svojej špecifickej činnosti. Najvyšší magistráti, konzuli a pretóri, mali

7 POLYBIOS. *Dějiny III*. Praha: Arista Baset, 2011, s. 24 – 30.

8 Tamže, s. 24 – 30.

9 ABBOTT, F. F. *A History and Description of Roman Political Institutions*. Boston: Ginn & Company, 1901, s. 175 – 219.

10 Bližšie pozri: VÝŠNÝ, P. *Svetové dejiny štátu a práva*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 67 – 75.

11 Bližšie pozri: BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 99 – 104.

12 Z lat. *magistratus* = rímsky úradník.

13 Cenzus znamenal sčítanie ľudu a jeho zatriedenie do majetkových tried. Príslušnosť k majetkovej triede do istej miery určovala politické postavenie občana a bola významná napríklad pri hlasovaní v ľudových zhromaždeniach.

14 Jazdci boli významnou, relatívne samostatnou triedou rímskeho obyvateľstva, pozostávajúcou pôvodne z príslušníkov jazdy v rímskej armáde. Po senátoroch tvorili najvýznamnejšiu skupinu občanov. Mali významný hospodársky a politický vplyv. V období republiky vykonávali najmä obchodnú činnosť a patrili k najbohatším občanom.

15 Názov môžeme preložiť aj ako úrad dvadsiatich šiestich mužov. Patrili k nim desiaty muž pre rozsúdenie žalôb, štyria prefekti pre spravodlivosť v Capue a Cume v Kampánii, traja muži s policajnou funkciou, traja muži pre razbu mincí, štyria muži pre údržbu ciest v Ríme a dvaja muži pre údržbu ciest v okolí Ríma.

16 POMONIUS, S. *Liber singularis enchiridii*. In: BLAHO, P. et al. *Corpus Iuris Civilis Digesta. Tomus I*. Bratislava: EUROKÓDEX, 2008, s. 62 – 65.

Trnavskej univerzity v Trnave.

Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Veronika Miškeová.

LIVIUS, T. *Dějiny*. Praha: Svoboda, 1971, s. 120 – 127.

2 V rámci ľudových zhromaždení ale vzrástol význam centuriálnych komícií a kuriálne sa dostali do úzadia.

3 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 99 – 104.

4 Prvým rímskym princípom bol Octavianus Augustus, ktorý túto magistratúru aj vytvoril a aj keď princips bol z pohľadu rímskeho občana len ďalšou, aj keď netradičnou, magistratúrou, z pohľadu súčasnosti išlo o titul rímskeho cisára. Aj keď *de iure* teda pretrvala republika, *de facto* už išlo o cisárstvo. Samotný Octavianus Augustus počas svojho života vždy zdôrazňoval, že nechce nijaké privilégia, napriek tomu ich ale od ľudu získal.

Pomenovanie vzniklo z čestného titulu *princeps senatus* = prvý muž senátu, ktorý bol v období republiky zvyčajne každý rok udelený najvýznamnejšiemu senátorovi.

5 LIVIUS, T. *Dějiny*. Praha: Svoboda, 1971, s. 124.

6 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 99 – 104.

zároveň aj impérium, teda najvyššiu moc, ktorá sa najviac približovala neobmedzenej moci rímskych kráľov.¹⁷

Okrem toho bola ich moc, ako sme už spomenuli, obmedzená rôznymi princípmi a zákazmi. Zaradíme k nim princíp bezodplatnosti¹⁸, dočasnosti¹⁹, kolegiatnosti²⁰, zodpovednosti²¹ a inkompatibility²² a zákazy kontinuácie²³ a iterácie^{24, 25}.

Popri riadnych magistrátoch, ktorých sme práve charakterizovali, ešte pôsobili aj mimoriadni magistráti²⁶ a promagistráti. Mimoriadni magistráti zastávali magistratúry, ktoré boli zriadené len dočasne, zvyčajne za účelom vykonania nejakej konkrétnej záležitosti²⁷ alebo na preklenutie mimoriadneho stavu²⁸, na ktoré nestačili právomoci riadnych magistrátov.²⁹ Promagistráti boli zas bývalí riadni magistráti, ktorým uplynulo ich funkčné obdobie, no z rôznych dôvodov im bola ponechaná ich právomoc.³⁰

Senát³¹

Senát bol aristokratickou zložkou rímskej ústavy v období republiky. Tvorili ho najvýznamnejší rímski občania a v súčasnom ponímaní by sme ho mohli zaradiť pravdepodobne k zákonodarnej moci, aj keď o tú si delil s ľudovými zhromaždeniami. Zároveň môžeme uviesť, že aj keď senát mal vo svojej podstate v oblasti zákonodarstva menšie právomoci ako ľudové zhromaždenia, v rámci dobového chápania bol významnejší, čo dokladá aj najznámejšia

rímska skratka *SPQR*³², keďže vyjadrovala: „...dobové chápanie rímskeho štátu (republiky), v ktorej je senát uvedený na prvom mieste pred štátnym ľudom (populus).“³³.

Ako sme uviedli, autoritu senátu prepožičiavali práve senátori, ktorí patrili k nobilitě³⁴ a ktorí zväčša zastávali aj najvyššie magistratúry, čo poukazovalo na ich schopnosti a zároveň aj priazeň ľudu, keďže ten ich predtým zvolil za magistrátov. Senátorský stav bol zároveň doživotný a dedičný, čo zabezpečovalo kontinuitu jeho fungovania. Prístup do senátu však nebol uzavretý a senátorom sa mohol stať aj občan, ktorý nepatril k nobilitě.³⁵

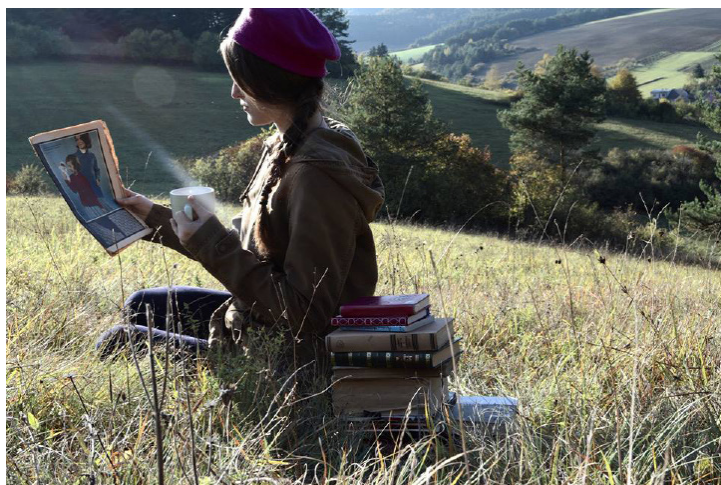
Senát svoje právomoci vykonával na zasadnutiach, ktoré sa konali dvakrát do mesiaca, no mimoriadne sa mohli konať aj častejšie. Zvolával ho a predsedal mu magistrát, pričom ten aj určoval, na čom sa má senát uznášať. Týmto spôsobom senát vykonával svoje právomoci, ku ktorým patrila určitá oblasť súdnictva, administratívy³⁶ a zákonodarstva. Senát ale súdil len najzávažnejšie zločiny a v oblasti zákonodarstva nemal zákonodarnú iniciatívu, ale len schvaľoval zákony, ktoré boli neskôr predložené ľudovým zhromaždeniam³⁷. Zároveň si zachoval aj svoju poradnú právomoc, ktorú mal ešte z čias kráľovstva, keďže bolo zvykom, že magistráti sa pri dôležitých otázkach radili so senátom.³⁸

Ľudové zhromaždenia³⁹

Ľudové zhromaždenia boli demokratickou zložkou rímskej ústavy v období republiky. Podieľali sa na nich všetci rímski občania a v súčasnom ponímaní by sme ich mohli priradiť k zákonodarnej moci. Aj keď sa v počiatočných republiky zachovali aj kuriátne a kalátne komície⁴⁰, ich význam nebol veľký a do popredia sa dostali centuriátne a neskôr aj tribútne komície.

Rozdiel medzi týmito druhmi komícií pritom bol najmä v ich organizácii, keďže o svoje právomoci sa delili, respektíve až na špecifické prípady by sa dalo povedať, že ich mali rovnaké, pričom významnejšie záležitosti boli predložené centuriátnym a menej významné tribúttnym komíciám. Čo sa týka organizácie, centuriátne komície hlasovali podľa centurií v poradí podľa majetkových tried a tribútne zas podľa okresov. Pri tribúttnych komíciách záležalo aj na tom, či ich zvolal plebejský magistrát, keďže v takom prípade by nešlo o tribútne komície vo vlastnom zmysle, ale o *consilia plebis tributa*⁴¹, čo bol špeciálny druh ľudového zhromaždenia určený len pre plebejcov.⁴²

Ľudové zhromaždenia mali najmä zákonodarnú právomoc, pričom na najdôležitejších záležitostiach sa uznášali centuriátne komície a na menej významných tribútne komície. Zároveň ale volili magistrátov a tí sa im počas svojej funkcie alebo po jej skončení rozhodovali. Fungovali tiež ako odvolací orgán pri niektorých rozhodnutiach magistrátov. Rozhodovali tiež o udelení a odňatí rímskeho občianstva.

17 KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 124 – 173.

18 Magistráti svoju funkciu vykonávali bezodplatne, pričom jej zastávanie považovali za česť.

19 Magistráti pôvodne zastávali svoju funkciu len počas jedného roka, neskôr ale bola pre niektoré magistratúry stanovená aj iná dĺžka výkonu funkcie, ktorá mohla byť dlhšia, ale aj kratšia.

20 Jednu magistratúru vždy museli zastávať minimálne dvaja magistráti, pričom každý mal rovnaké oprávnenia, v rámci ktorých mohol aj zakázať konať svojmu kolegovi v úrade.

21 Magistráti sa počas trvania svojej funkcie, ale aj po nej, zodpovedali za jej výkon ľudu, najčastejšie prostredníctvom ľudových zhromaždení, najmä plebejskému *concilium plebis tributa*.

22 Magistrát mohol zastávať v rovnakom čase vždy len jednu magistratúru.

23 Magistrát nemohol priamo prepojiť zastávanie jedného úradu so zastávaním ďalšieho.

24 Magistrát nemohol zastávať rovnaký úrad dva- alebo viackrát v kratšom, ale ani dlhšom, časovom intervale.

25 BLEICKEN, J. *Die Verfassung der Römischen Republik*. Stuttgart: UTB, 2008, s. 104.

26 Zaradíme k nim magistratúry z obdobia ranej a vrcholnej republiky, teda klasickú diktatúru, *interregna*, mestského prefekta, vojenskú tribunát s konzulskou mocou a decemvirát, ale aj nové magistratúry, ktoré vznikli v období krízy republiky, teda neskorú (doživotnú) diktatúru a druhý triumvirát.

27 Napríklad decemviri boli zriadení za účelom spísania práva, pričom po splnení tejto úlohy zanikli.

28 Napríklad *interrex* vykonával svoju právomoc vždy, keď zahynuli obaja konzuli a noví ešte neboli zvolení.

29 POMPONIUS, S. *Liber singularis enchiridii*. In: BLAHO, P. et al. *Corpus Iuris Civilis Digesta. Tomus I*. Bratislava: EUROKODEX, 2008, s. 64 – 65.

30 LINTOTT, A. *The Constitution of the Roman Republic*. Oxford: Oxford University Press, 2003, s. 113 – 115.

31 Bližšie pozri: VYŠNÝ, P. *Svetové dejiny štátu a práva*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 65 – 67.

32 Z lat. *SENATUS POPULUSQUE ROMANUS* = Senát a ľud rímsky.

33 VYŠNÝ, P. *Svetové dejiny štátu a práva*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 62.

34 Nobilita bolármska aristokracia, ktorá vznikla v dôsledku postupného zrovnoprávnenia patricijov (pôvodnej rímskej aristokracie) s plebejcami. Tvoril ju senátorský a v podstate aj jazdecký stav, ktoré pozostávali z patricijov a najbohatších plebejcov.

35 KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 258 – 265.

36 Senát mal administratívnu právomoc najmä vo vnútorných a zahraničných veciach, financiách a vojenstve, ale vykonával aj dozor a mal aj určité oprávnenia v oblasti rímskeho náboženstva.

37 Pri vzniku republiky senát udeľoval súhlas s už schválenými zákonmi, nakoľko to ale vyvolávalo nevôľu ľudu, neskôr sa už súhlas senátu vyžadoval pred predložením zákona ľudovým zhromaždeniam.

38 ABBOTT, F. F. *A History and Description of Roman Political Institutions*. Boston: Ginn & Company, 1901, s. 240 – 243.

39 Bližšie pozri: VYŠNÝ, P. *Svetové dejiny štátu a práva*. Trnava: Typi Universitatis Tyrnaviensis, 2017, s. 64 – 65.

40 Z lat. *comitia* = ľudové zhromaždenia.

41 *Concilium plebis tributa* sa od centuriátnych a tribúttnych komícií významne líšilo, keďže bolo zhromaždením len plebejskej časti obyvateľstva. Zákony, tzv. plebiscity, prijaté na *concilium plebis tributa*, boli spočiatku záväzné len pre plebejcov, neskôr aj pre patricijov. Prijímané boli najmä plebiscity zamerané na ochranu plebejcov.

42 KRÁL, J. *Státní zřízení římské*. Praha: Jednota českých filologů, 1921, s. 265 – 289.

Udržateľná právna stratégia v kontexte "výhra - výhra"

Mgr. Martin Császár, v spoluautorstve a pod vedením prof. Ing. Peter Sakál, CSc. absolvent Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave a študent druhého ročníka doktorandského štúdia na Slovenskej Technickej Univerzity, Materiálovotechnologickej fakulty so sídlom v Trnave, Ústav priemyselného inžinierstva a manažérstva

„Spravodlivosť spočíva v tom, že neprekráčajeme zákony obce, ktorej sme občanmi. Teda najvýhodnejšie by človek využíval spravodlivosť, keby si pred svedkami vážil zákony a bez svedkov zákony prírody. Zákony obce sú totiž umelé, zákony prírody však nevyhnutné. Ak teda niekto poruší zákony a unikne pozornosti ľudí, ktorí ich dohodli, je ušetrený hanby a trestu; ak neunikne, nie je ušetrený. Keď však niekto poruší podľa možnosti jeden zo zákonov zrazených s prírodou, potom to zlo preňho nie je o nič menšie, ak unikne pozornosti všetkých ľudí, a o nič väčšie, ak to všetcividia. Neutrpiť totiž škodu na základe ľudského predsudku, ale pravdy.“ Antifón

Už starí Rimania vraveli, že kde je spoločnosť, tam je právo. A v podmienkach existencie spoločnosti v rámci priemyselných podnikov je zjavné, že sa stretávame nie len s právom s externým vplyvom (najmä všeobecne záväzné normy), tak aj interným vplyvom (napr. miestne alebo podnikovo záväzné normy). Normu vo všeobecnosti chápeme ako „požiadavku na správanie alebo postup, ktorý vedie k uskutočňovaniu a ochrane určitej hodnoty alebo hodnôt.“ (Prusák, 2001). V našom ponímaní sú tými hodnotami okrem iného aj „udržateľnosť“ a výsledok „výhra - výhra“.

Mnoho manažérov a vedení podnikov by pri tejto predstave mohlo namietat náročnosť aplikácie zvoleného konceptu. Lenže riadenie podniku samo o sebe nie je jednoduché a jeho smerovanie je určené spoločnosťou (personálnym substrátom), jeho hodnotami a prístupom k riadeniu tohto spoločenstva a čo najúspešnejšieho (najefektívnejšieho) dosahovania hodnôt, cieľov a vízií podniku. Vzorová norma udržateľného právneho systému by tak mala spĺňať nie len funkciu úpravy vzťahov v rámci podnikového spoločenstva. Okrem kogentného charakteru, by mala obsahovať aj ten dispozitívny. Kogentným charakterom rozumieme povinnú časť v rozsahu najmä- povinnosť existencie, príkaz orgánu dohľadu alebo iného subjektu verejnej moci, zmena pod hrozbou sankcie a pod. Dispozitívnym charakterom zasa vnímame existenciu, formuláciu, či úpravu požiadaviek na správanie a postupy k ochrane hodnôt, ich systematickému dopĺňaniu a prevyšovaniu hoci aj kogentného charakteru, avšak nie v negatívnom, či contra legem slova zmysle.

Právny systém (stratégia)

Existencia noriem v priemyselnom podniku je nevyhnutnou súčasťou jeho činnosti, fungovania a spravovania. Ide tiež o výsledok rozhodovacej činnosti manažéra alebo dokonca prostriedok, či v istých prípadoch i návod na rozhodovanie. Vo všeobecnosti rozumieme právnemu systému ako systému alebo súboru platných právnych noriem, nazývanom tiež právny poriadok (Prusák, 2001). Právny systém (stratégia) v ponímaní (priemyselných) podnikov, môžeme definovať ako platnú úpravu správania alebo postupov, ktorá vedie k uskutočňovaniu a ochrane určitej hodnoty alebo hodnôt.¹

Pri implementácii stratégie „výhra - výhra“ a imperatívu udržateľnosti môžeme hovoriť o udržateľnom právnom systéme (stratégii) ako o platnej úprave udržateľného správania alebo postupov, ktoré vedú k uskutočňovaniu a ochrane výsledkov „výhra - výhra“ a hodnôt priemyselného podniku v ponímaní bonum supra legem.

¹ *Článok recenzoval doc. Ing. Iveta Pauhofová, CSc., ktorá pôsobí na oddelení Svetovej ekonomiky Ekonomického ústavu Slovenskej akadémie vied.
Za redakčnú radu Corpus Delicti recenzný posudok vypracovala Veronika Miškeová.

Podľa nášho konceptu Udržateľnej právnej stratégie (UPS) spĺňa takto definovaný právny systém nasledovné požiadavky (Sakál et al 2018) :

a) Samostatnosť

V poňatí existencie vlastného právneho oddelenia v rámci štruktúry podniku. Samostatné právne oddelenie predstavuje výhodu vo viacerých smeroch. Jednak práca s informáciami, ktorá je určite presnejšia, konzistentnejšia a synergickejšia, než v prípade tzv. outsourcingu. Tým sa stáva stratégia flexibilnejšou a efektívnejšou, čo má, podľa našich predpokladov, jednoznačne pozitívny vplyv na chod podniku. Pridružená výhoda vzniká aj využitím nielen na tvorbu UPS, ale aj istej „vnútro podnikovej legislatívy“ ako súčasť UPS.

b) Profesionalita

Veľmi dôležitým momentom tvorby UPS musí byť personálny substrát s právnym vzdelaním. Je veľkou tragédiou, ak sa tak závažné otázky, akými aplikácia právnych noriem, tvorba a aplikácia podnikových noriem a stratégii právneho charakteru nepochybne sú, ponechávajú na nekvalifikované osoby bez právneho vzdelania. Neznalosť právnej systematiky, logiky a právnych princípov často krát ústia aj do neudržateľného právneho správania, ktoré sme už spomínali. Iba študovaný právnik (ako kompetentný a kvalifikovaný profesionál) najviac môže porozumieť nie len forme, resp. textu normy, ale aj duchu, principiálnej nadväznosti a účelu, čo sú jedny z najdôležitejších smerodajných hodnôt, ktoré pomáhajú pri správnej aplikácii normy vedúcej k práve správne konaniu.

c) Transparentnosť

V modernej demokracii ide o základný právny princíp vôbec. Ako súčasť UPS môžeme transparentnosť chápať ako uverejnenie UPS, sprístupnenie časti UPS vnútro podnikovo na určitú formu pripomienkového, či návrhového konania a pod.

Veľmi progresívnym prvkom je aj minimálne vnútro podniková možnosť akejsi iniciatívy pre zlepšenie, či modifikovanie UPS, ale aj iných vnútro podnikových strategických prístupov. Transparentnosť je sebavedomá ukážka systému prístupná návrhom na zlepšenie s možnosťou neustálej kontroly, čo podľa nášho názoru smeruje k udržateľnému progresu.

d) Systematickosť a systémovosť

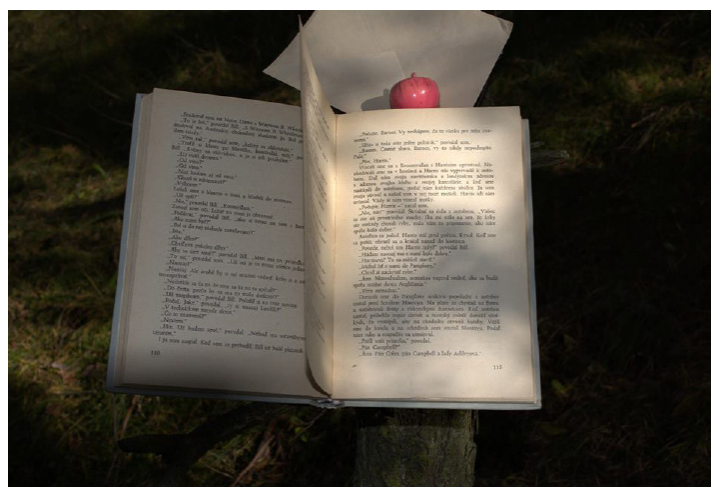
Právo, ako spoločenská oblasť života, je veľmi dynamické odvetvie. Preto aj pre UPS je nevyhnutné neustále sebakontrolovanie, existencia brzd a protiváh - v práve tiež známe ako systém checks and balances (Kuklová, 2017) a správne zakomponovanie do podnikových štruktúr, aby pôsobenie vyznievalo ako uľahčenie, nie zbyrokratizovanie podnikových procesov.

e) Hierarchickosť

V určitých momentoch sa dokáže prekryvať s predchádzajúcim bodom, napriek tomu hierarchickosť samostatne vyzdvihujeme. Chceme tým eliminovať prípady známe najmä zo štátnej správy, ale predpokladáme, že aj zo súkromnej sféry, kedy UPS, jednotlivé vnútro podnikové normy, či postupy sú v rozpore s predpismi vyššej právnej sily. Túto negatívnu situáciu je spájame aj s nedostatkami v oblasti profesionality popísanú v bode b).

Bonum supra legem

Pri pojmosloví „nad zákonom“ alebo v súvislosti s ním sa stretávame väčšinou s negatívnou stránkou, majúcou deštruktívny, a teda neudržateľný charakter. Rímsko-právna zásada nemo este supra legem alebo pojem contra legem logicky definuje nenaplnenie významu udržateľnosť a „výhra - výhra“. V prvom prípade je zdôraznené, že nikto nemôže byť nad zákonom alebo nebodaj viac ako zákon, keďže jeho existencia má zabezpečiť dodržiavanie hodnôt spoločnosti a dosahovanie spoločných cieľov. Úlohou právneho systému je definovať, aké správanie je dovolené, resp. aké je zakázané. Pojem contra legem je už výslovné označenie na protiprávnosť. Teda, že došlo k správaniu, výkladu alebo skutočnosť mimo právneho systému (také, ktoré je v rozpore s normami) a úpravy normy, čo je zväčša nasledované sankciou, aby sa neopakovalo takéto správanie, prípadne, aby odradilo ďalšie subjekty od takéhoto správania.

Vo všeobecnosti platí pre súkromné subjekty, že môžu robiť všetko to, čo normy nezakazujú. A naopak, verejné subjekty môžu robiť iba to, čo im norma dovoľuje. To však niekedy u súkromných subjektoch smeruje k tzv. obchádzaniu zákona, čo definujeme ako najčastejšou formou neudržateľného právneho správania sa podnikateľov (Sakál et al 2018). Verejné subjekty zasa vplyvom „obmedzených“ možností prichádzajú o určitú možnosť proaktivity potrebnú pre napĺňanie čo najefektívnejšej tzv. dobrej správy, a tak sa často dostávajú do stav pasivity, resp. určitej statiky.

Na základe vyššie uvedených úvah sa preto domnievame, že ak chce podnik dosahovať čo najefektívnejšie výsledky, najvhodnejšie rozhodnutia, koexistovať v koncepte USZP (udržateľné spoločensky zodpovedné podnikanie) a využívať stratégiu „výhra - výhra“ pri svojom riadení, tak je nevyhnutné, aby jeho činnosti, rozhodovania, normy atď. podliehali kritériu alebo zásade „bonum supra legem“. Týmto pojmom označujeme všetko, čo je síce nad mieru zákona, avšak v pozitívnom slova zmysle. Teda, že ide napr. o také konanie, ktoré nie je porušením normy, ale hlbším naplnením, prípadne doplnením, či vhodnou nadväznosťou. Bonum supra legem je teda množina pozitívneho správania sa a postupov prevyšujúcich formu normy, no na druhú stranu vhodné a vítané doplnenie obsahu, čím hodnoty nielen že chránime, ale v podstate aj proaktívne propagujeme a tým poukazujeme na jej aktuálnosť a existenciu. V takomto prípade je opakované alebo inšpirované správanie subjektov veľmi žiaduce.

Príkladmi bonum supra legem správania sú podľa nášho názoru nasledovné:

- právne zastupovanie/poradenstvo pro bono (bezplatne);
- zber smetí vo svojom okolí;
- deľba zisku podniku so zamestnancami;
- vzdanie sa prednosti v jazde na križovatke napr. za účelom plynulosti premávky;
- charitatívne akcie a dobrovoľnícke programy podnikov alebo zamestnancov a pod.

Aplikačné a výkladové súvislosti

Právna stratégia je jednou z tzv. funkčných stratégií, ktoré vo všeobecnosti slúžia na plnenie a dosahovanie cieľov podniku. Rozoznávame niekoľko takýchto stratégií. Vzhľadom na špecifickosť a funkcionality jednotlivých stratégií je vhodné, aby priemyselné podniky vytvárali špecifické plány činností, pre tie ktoré stratégie, aby došlo k čo najefektívnejšiemu dosahovaniu podnikových cieľov. (Sakál a kol. 2007)

Pri rešpektovaní konceptu USZP v rámci interných procesov podniku je neoddeliteľným prívlastkom právnej stratégie pojem udržateľnosť. Z právneho hľadiska je zaujímavé, že princíp trvalo udržateľného rozvoja nie len morálny imperatív, ale aj zákonná povinnosť právnických aj fyzických osôb plynúca zo zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov. Trvalo udržateľný rozvoj v Slovenskej republike právne vymedzuje §6 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, a podľa neho ide o taký "rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby, a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov."

V nami skúmanej problematike tak rozumieme ipso facto, že udržateľné správanie je také, ktoré pôsobí momentálne i smerom do budúcnosti. Toto správanie nesmie byť contra legem, ani deštruktívne, čo podporuje opodstatnenie a aplikáciu konceptu bonum supra legem. Následne, pri extenzívnom chápaní, môžeme za určitú formu „miniekosystému“ považovať aj priemyselný podnik, teda vzťahy inter partes vo vnútri podniku. Nadstavbovo, samozrejme, aj erga omnes. Systematickým výkladom sa tak dostávame k záveru, že vytvorenie UPS alebo jeho aplikáciu v priemyselných podnikoch je implicitnou požiadavkou slovenského právneho poriadku.

Obdobné myšlienkové prúdy možno badať aj vo vyjadreniach ďalších autorov, skúmajúcich koncept USZP).

Podľa Šmida by podnik mal pri tvorbe systému UZH (udržateľné zdieľané hodnoty) byť v súlade s externým a interným prostredím, v ktorom pôsobí (Šmida, 2015). Podľa toho istého autora by preto podniky mali dbať ohľad na udržateľnosť samotného podniku i spoločnosti, na ktoré svojimi aktivitami priamo, alebo nepriamo pôsobia (Šmida, 2011). Ďalej môžeme spomenúť pohľad na USZP, kedy „asi najlepšou cestou ako pochopiť spoločenskú zodpovednosť je uvažovať o nej ako o dobrom susedstve. V tomto koncepte sú obsiahnuté dve etapy. Na začiatku to znamená 12 nerobiť vecí, ktoré by mohli poškodzovať susedstvo. V druhom štádiu ide o dobrovoľné osvojenie si záväzku pomáhať riešiť problémy v susedstve.“ (Bussard a kol. 2005)

UPS preto môžeme považovať za kľúčovú funkčnú podnikovú stratégiu, keďže «vymedzuje pravidlá hry» ako parciálne, tak komplexne opierajúc sa o globálne, či národné právne požiadavky smerujúce k individuálnemu riešeniu - komplexnej udržateľnej stratégii priemyselného podniku.

Nesprávne a neudržateľne nastavená právna stratégia (metodika), podľa nášho názoru, dokáže nielen negatívne ovplyvniť i ďalšie funkčné stratégie podniku, a dozaista má aj za následok nenaplnenia princípu USZP. Navyše, neudržateľná právna stratégia nie je len popretím vyššie uvedených princípov s ohľadom na dosahovanie výsledkov «výhra - výhra», ale často môže ísť aj o (úmyselné) nezákonné konanie.

Záver

Právny pilier ako špecifikum pre tvorbu alebo hodnotiaci faktor pri rozhodovaní o implementácii právnej stratégie do priemyselných podnikov v podmienkach Slovenskej republiky považujeme za veľmi dôležitú súčasť chodu (priemyselných) podnikov.

Z našej praktickej skúsenosti badáme, že právna otázka je niekedy podceňovaná. Domnievame sa však, že kľúč k napĺňaniu cieľov udržateľnosti a spoločenskej zodpovednosti tkvie najmä v správnej právnej stratégii.

S výsledkami súčasného stavu však nesmieme byť spokojní, pretože podľa nášho odhadu, momentálny celoštátny trend má regresný charakter. Už to samo o sebe by mal byť dôvod pre osobitný záujem podnikov o vlastnú právnu stratégiu.

Bibliography

1. BUSSARD, A. a kol.: Spoločenský zodpovedný podnikanie. 1. vyd. Bratislava : Nadácia Integra, 2005. 112 s.
2. KUKLOVÁ, K. 2017. Kreácia sudcov ústavného súdu Slovenskej republiky. Brno : Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-8752-1, str. 134.
3. PRUSÁK, J. 2001. Teória práva. Bratislava: VYDAVATEĽSKÉ ODDELENIE PRÁVNICKÉJ FAKULTY UK BRATISLAVA. ISBN 80-7160-146-2. 188s.
4. SAKÁL, P. a kol. 2007. Strategický manažment v praxi manažéra. Trnava: SP Synergia. ISBN 978-80-89291-04-5. SAKÁL, P. HATJAR, K. HRDINOVÁ, G. JURÍK, L. ŠUJAKOVÁ, M. CSÁSZÁR, M. ŠARMÍR, M. Od Einsteina k inovácii podnikania v 21. storočí založenej na stratégii "výhra-výhra" a metodológii výrokovkej logiky. In JEMALA, M. Zborník vedeckých príspevkov projektu Vega (1/0245/17): Výbrané teoretické východiská a problémové témy. Systémová identifikácia komplexnejších predpokladov pre podporu priemyselných inovácií a zamestnanosti v menej rozvinutých regiónoch SR.1. vyd. Bratislava : Spektrum STU, 2018, s. 88--155. ISBN 978-80-227-4774-5.
5. ŠMIDA, E. 2015. Návrh tvorby systému udržateľných zdieľaných hodnôt priemyselného podniku v kontexte s udržateľným spoločensky zodpovedným podnikaním. [Dizertačná práca]. Trnava: MTF STU. 206 s.
6. ŠMIDA, E. a kol. 2011. Predpoklady budovania spoločensky zodpovedného podnikania ako súčasť udržateľnej spoločnosti v zmysle konceptu udržateľného rozvoja. In: Transfer inovácií. XIII(21), 198 – 203. ISSN 1337-7094.
7. CSÁSZÁR, M. 2018. Návrh udržateľného riešenia právneho systému s využitím metódy AHP pre priemyselné podniky v podmienkach Slovenskej republiky so stratégiou "výhra - výhra". Slovenská technická univerzita v Bratislave. Materiálovotechnologická fakulta so sídlom v Trnave; Ústav priemyselného inžinierstva a manažmentu. - Školiteľ: prof. Ing. Peter Sakál, CSc. - Trnava: MTF STU, 26 s.

2/2018

CORPUS DELICTI

študentská časť

Obsah

Aktuality

Summer ELSA Law School	II
Letná škola ako pridaná hodnota	III
Kto chráni práva tých, ktorí to sami nedokážu?	IV
Sociálne zariadenia	IV
Dny práva 2018 XII. ročník medzinárodnej konferencie	V
Život v Ústave na výkon trestu odňatia slobody	VI

Pre študentov

Ústavný súd Slovenskej republiky: Následky ignorovania ustanovenia § 390 CSP, nerozhodnutie v merite veci odvolacím súdom	V
Pojmy do vrečka študenta práva	VII
Argumentárium	VII
Partner verejného sektora podľa novely aj do Obchodného registra	VIII
Heidelberg – mesto filozofov	X
Rozhovory	
Keď sa prestáva rozlišovať medzi reálnym a nereálnym zlyhaním inštitúcie	XI

Summer ELSA Law School

8.-15. 07. 2018, Bratislava

Úvodné týždne prázdnin už po piatykrát patria veľmi úspešnému medzinárodnému projektu „Summer ELSA Law School (SELS) Bratislava on European Business Law“, ktorý organizuje ELSA (Európske združenie študentov práva) Slovak Republic v spolupráci s Katedrou obchodného práva a hospodárskeho práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (PraF UK) pod záštitou profesorky, ombudsmanky Márie Patakyovej. Kombinácia prepracovaného akademického programu spolu s pestrými kultúrnymi zážitkami prilákala zahraničných študentov do Bratislavy. Študenti z krajín naprieč celým svetom tak zavítali na Slovensko, aby spolu riešili aktuálne otázky problematiky európskeho obchodného práva a diskutovali s poprednými odborníkmi z teórie aj praxe.

Po nedeľňajšom neformálnom zahájení akademický program naplno začal v pondelok dopoludnia workshopom prof. Hansa De Wulfa z University of Ghent, ktorý sa venoval témam slobody usadiť sa a premiestnenia sídla obchodnej spoločnosti “Freedom of Establishment”. V poobedňajších hodinách mali študenti možnosť navštíviť bratislavskú pobočku poprednej medzinárodnej advokátskej kancelárie Allen & Overy a absolvovať zaujímavú prednášku na tému najvýznamnejšieho okruhu expertízy A&O – fúzie a akvizície). Prvý oficiálny deň zavíril spoločenským programom s príznačným názvom – National night, kde reprezentanti rôznych národností mohli predstaviť svoje lokálne jedlá, nápoje a zvyky.

V utorok bol pre účastníkov pripravený skutočne dynamický program – po prednáškach Barbory Grambličkovéj (PraF UK), ktorá je už tradične aj akademickou supervízorkou projektu, a Stanislava Ďuricu (Squire Patton Boggs) na tému zamestnávania vrcholového manažmentu v obchodných spoločnostiach študenti zavítali do neďalekej Viedne, aby navštívili tamojšie sídlo OSN. Súčasťou návštevy bol okrem prehliadky priestorov a nahliadnutia do vnútorného fungovania organizácie aj rozhovor s jedným z právnikov OSN. V rámci diskusie sa účastníci zaujímali najmä o kariéru v medzinárodných

organizáciách a porovnanie medzi prácou v súkromnom a verejnom sektore. Atmosféru hlavného mesta Rakúska si účastníci užili počas “Sightseeing Competition” a skvelý výlet zavířili výbornou večerou v dobovej viedenskej reštaurácii. Po vyčerpávajúcom programe ich ešte čakala večerná návšteva nočných podnikov Bratislavy.

Akademický program tretieho dňa letnej školy otvoril popredný pedagóg a vedecký výskumník Stredoeurópskej Univerzity v Budapešti (CEU), prof. Tibor Tajti, ktorý študentom priblížil témy “Bankruptcy Law” a “Pyramid and Ponzi Schemes”. Nasledoval prednášajúci známy študentom z workshopu v A&O, Ivan Kysely, ktorý účastníkom interaktívnym spôsobom odpredzentoval tému “Shareholders rights/Directors duties”. Deň študenti zavířili už rokmi tradičnou a veľmi obľúbenou party na lodi spoločne s účastníkmi simultánne prebiehajúcej Letnej školy medzinárodného práva.

Štvrtkový program otvoril zástupca ďalšej poprednej medzinárodnej advokátskej kancelárie – Radoslav Pálka (White & Case), ktorý študentom priblížil ďalšie aspekty fúzií a akvizícií. Nasledovala prednáška ďalšieho uznávaného odborníka z praxe – Petra Kubinu z advokátskej kancelárie Dentons, ktorý sa venoval financovaniu obchodných spoločností. Po obede ho vystriedal Pavol Lacko, ktorý si pre študentov pripravil prednášku na tému “Commercial Transactions with International Aspects.”

Piatkový akademický program otvorila výborná a dynamická prednáška Žofie Mrázovej Právnickej fakulty UPJŠ v Košiciach na tému “Shareholders’ Agreements”. Okrem prednášok a workshopov, ktoré boli celý týždeň naozaj bohaté, ale aj časovo náročné, sa študenti samostatne aj pod vedením lektorov v priebehu týždňa pripravovali na simulovaný súdny spor (moot court), ktorého finále prebiehalo piatok popoludní. V rámci neho mali možnosť uplatniť nadobudnuté teoretické znalosti pri riešení praktického prípadu a predviesť nielen odbornú argumentáciu, ale aj svoje prezentačné a improvizatívne zručnosti. Pozvanie do senátu prijala aj každoročná odborná garantka podujatia, prof. Mária Patakyová.

V závere odborne veľmi vysokého a bodovo tesného súboja boli výhercom odovzdané diplomy a zvolená najlepšia rečníčka pojednávania. Študenti následne mali možnosť osláviť úspešné ukončenie akademickej časti večerným spoločenským programom.

V sobotu bol pre študentov pripravený workshop na momentálne stále veľmi aktuálnu tému – GDPR, zastrešený odborníkmi bratislavskej pobočky advokátskej kancelárie Glatzova & Co. – Simonom Šufliarskym a Miroslavom Ondášom. Pred obedom mali ešte účastníci možnosť vidieť najkrajšie miesta historického centra Bratislavy. Poobedňajších program sa niesol vo voľnejšom tempe, nakoľko sa pre účastníkov chystalo oficiálne slávnostné ukončenie letnej školy – Gala Reception v obľúbenej bratislavskej reštaurácii. Po oficiálnom zhrnutí podujatia a slávnostnom odovzdaní certifikátov si všetci prítomní pochutili na špecialitách slovenskej kuchyne.

V nedeľu nezostalo študentom už nič iné, len rozlúčiť sa a odniesť si domov bohatú zbierku odborných poznatkov, ale aj nových priateľstiev a zážitkov. Pevne veríme, že akademická aj neformálna stránka letnej školy bola pre všetkých viac než prínosná a študenti ju využijú vo svojom ďalšom štúdiu a najmä v praxi. Bolo nám ct'ou spoznať skvelých študentov z rôznych krajín a spolupracovať s poprednými odborníkmi zo Slovenska i zahraničia.

Pevne veríme, že o rok sa vidíme znovu!

Autor textu: **Mária Fančovičová, Romana Fridriková, Viktória Alžbeta Sutorisová**

Fotografie: **Mária Fančovičová**

Letná škola ako pridaná hodnota

13.07.2018, Bratislava

Letná škola medzinárodného práva predstavuje príležitosť pre slovenských a českých študentov právnických fakúlt nazrieť lepšie „do kuchyne“ medzinárodného práva so zameraním na jeho aktuálne otázky – pre účastníkov tie „zaujímavejšie“ témy. Koná sa každoročne pod záštitou Slovenskej spoločnosti pre medzinárodné právo, ELSA Slovenská republika v spolupráci s právnickými fakultami v Trnave, Bratislave a Prahe. Škola začína vždy začiatkom júna a ani tento rok nebol výnimkou. Organizátori si pre účastníkov pripravili pestrý program, ktorého kvalitu garantovalo 19 lektorov z rozličných pôsobísk a oblastí. Program otvoril odborný garant letnej školy, JUDr. Metod Špaček, Ph.D., riaditeľ Odboru medzinárodného práva Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a podpredseda SSMP (Slovak Society of International Law).

Začiatok Letnej školy so sebou prináša aj oboznámenie sa s praktickým zadáním a rozdelením do pracovných skupín. Zadanie sa každoročne mení, avšak ako zaujímavosť uvedieme, že minulý rok sa zadanie týkalo postupu pred Medzinárodným súdnym dvorom, kedy si študenti v simulovanom konaní vyskúšali úlohy žalobcov a obhajcov štátov. Tento ročník bol zameraný na negociáciu zmluvy o rozdelenie územia. V úspešnosti naša fakulta nepoľavila a stala sa víťazom. V priebehu piatich dní plných prednášok sa dozviete veľa o práci veľvyslancov, diplomatov, ale aj o humanitárnom či vesmírnom práve. Prednášky vedené odborníkmi Vás nebudú nudiť ani pro predchádzajúcej teambuildingovej akcii s Vašimi českými kolegami. Po ukončení vzdelávacieho programu je vždy pripravený spoločenský program, ako recepcia na Veľvyslanectve ČR v Bratislave, čaša vína alebo „Grotius Piknik“.

Je toho určite veľa, čo Ti účasť na Letnej škole medzinárodného práva môže ponúknuť a preto, ak ešte váhaš s prihlásením a máš otázky, pokojne sa na nás obráť a my Ti ich radi zodpovieme.

Autor článku: **Mária Alena Hasáková, Simona Salajová**
Fotka: **Mária Alena Hasáková, Simona Salajová**

Kto chráni práva tých, ktorí to sami nedokážu?

13.11.2018, Trnava

Švédsky kráľ na začiatku 19. storočia poveril ombudsmana kontrolou konania úradníkov. Od toho momentu sa tento inštitút ďalej rozvíjal a rozširoval do ďalších európskych krajín. Od roku 2001 sa funkcia verejného ochrancu práv dostala aj do slovenskej ústavy. Študenti Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave mali možnosť osobne stretnúť a diskutovať s terajšou verejnou ochrankyňou práv, pani prof. JUDr. Máriou Patakyovou.

Pani ombudsmanka študentom prednášala o konkrétnych a abstraktných formách ochrany základných práv a slobôd, o kompetenciách verejného ochrancu práv, ich úprave a o význame tejto funkcie. Študenti sa dozvedeli aj o právnej úprave v susedných krajinách, ako napríklad v Maďarsku či Rakúsku, kde na rozdiel od Slovenskej republiky pôsobia viacerí verejní ochrancovia práv. Po veľmi pútavej prednáške nasledovala diskusia, do ktorej sa okrem študentov zapojili aj profesori. Ďalej sa so študentmi podelila o zaujímavé príbehy, plány budúcich projektov, ako aj o svoje názory na aktuálne témy. Prijemné popoludnie zakončila spomínaním na študentské časy a nezabudla pridať aj jeden študentský vtíp.

Autor: **Kristína Mikulová**

Foto: archív

„Deti milujú toho, kto ich miluje; a kto nemôže milovať, veľmi málo dosiahne pri výchove.“

— Johann Wolfgang von Goethe

15.novembra, Trnavský kraj

Nie vždy dostanú deti lásku a výchovu od svojich rodičov. Niekedy sa rodičia nedokážu postarať o seba samých, nie to ešte o vlastné deti. Stávajú sa aj kritické situácie, kedy musí jeden z rodičov spolu s deťmi opustiť rodinu a vyhľadať nový, dočasný domov. Avšak stále sa nájdu ochotní a láskyplní ľudia, ktorí majú záujem pomáhať deťom a ich matkám v núdzi.

Študenti našej fakulty mali možnosť zúčastniť sa odbornej exkurzie a navštíviť tri zariadenia sociálnej pomoci. Príbehy týraných mamičiek a ich detí sme si vypočuli v zariadení núdzového bývania pre ženy v Dolnej Krupej. Porožprávali nám tiež o svojom dennom režime, trávení voľného času, či samotných plánoch do budúcnosti. O možnosti vzdelávania, spôsobe bývania, či zaujímavej histórii sme sa dozvedeli od pána riaditeľa z Reedukačného centra v Trstíne, ktoré sa stará o reedukáciu, výchovu a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením, konkrétne s mentálnymi poruchami správania.

Toto špeciálne výchovné centrum má celoslovenskú pôsobnosť a nachádzajú sa v ňom dievčatá od 13 do 18 rokov. Práve pre nich sa tu otvorila základná škola pre vyššie ročníky a taktiež odborné učilište so sociálnym zameraním, ktoré ich má lepšie pripraviť do života.

Ako posledný sme navštívili Detský domov v Pečeňadoch, ktorý sa nachádza v krásnom kaštieli. Aj keď sídlo pôsobilo honosne, za múrmi sa nachádzali deti bez rodičov rôznych vekových kategórií. Bolo nám vysvetlené, ako deti žijú v detskom domove, fungujú v skupinkách, ako si v nich navzájom pomáhajú a stávajú sa rodinou. Síce sa matky a deti v spomínaných zariadeniach nenachádzajú dobrovoľne, sú tu spokojní a vďační.

Aj vďaka sociálnym pracovníkom, opatrovatelkám, či iným zamestnancom, ktorí sú im vždy nápomocní a venujú im všetok svoj čas a lásku, dokážu prestať myslieť na jazvy v ich životoch. Pre nás ako študentov boli, sú a budú tieto deti príkladom, ako si vážiť to, čo je pre nás samozrejmosťou.

Autor: **Veronika Miškeová**Fotka: **Klaudia Majdánová**

Stĺpček M.M.

Čo začali naši rodičia, treba dokončiť

Počas uplynulého leta si Slováci a Česi pripomenuli 50. výročie okupácie vojskami štátov Varšavskej zmluvy. Cieľom tohto ataku bolo potlačenie demokratizačného procesu zosobneného Alexandrom Dubčekom. Netreba zabúdať na to, že demokracia môže byť potlačená brutálnou silou, ale aj inak. Stále prichádzajú nové hrozby, ktoré sa ju snažia potlačiť zvonka či zvnútra. Ak sa veci nedejú podľa predstáv, útočí sa na národ, aj na jeho kultúrne zmyslňovanie. A to predstavuje útok na ľudskosť. Aj v dnešnej dobe sú potláčané ľudské slobody a boj o demokraciu je trvalý zápas. Pri spomienke na udalosti z augusta 1968 Karel Schwarzenberg zdôraznil slobodu slova, pre ktorú sú dnes stranické knižky a veľké peniaze rovnako nebezpečné ako kanóny tankov. Slováci to po februárovej vražde novinára pocítili a na jar sa opäť vzopreli. Plné námestia volajúce po slušnosti dávajú znova nádej, že v zlomových situáciách vieme nájsť odhodlanie prejaviť svoj názor a stáť za tým, o čo ešte stále ako národ bojujeme. Boj neskončil na námestiach. V roku 2019 si volíme prezidenta a poslancov do EP. V nasledujúcom roku tiež poslancov do NRSR. Rozhodnime sa dobre. Nezhadzujme tú nádej, ktorú priniesol november 1989 z mrazivých ulíc plných nadšenia aj strachu.

Monika Martišková

Dny práva 2018

XII. ročník medzinárodnej konferencie

správa z konferencie konanej v dňoch 15. – 16.11.2018

Autori:

Mgr. Lucia Hrdličková, interná doktorandka, Katedra trestného práva a kriminológie, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

JUDr. Dominika Kučerová, interná doktorandka, Katedra trestného práva a kriminológie, Právnická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave

Už dvanásťkrát mala akademická verejnosť možnosť stretnúť sa na podnetnej medzinárodnej vedeckej konferencii konanej v priestoroch Právnickej fakulty Masarykovej univerzity v Brne. Prvý deň konferencie sa niesol priateľskom duchu. Účastníci sa stretli na slávnostnom zahájení konferencie, ktorého súčasťou bolo aj vyhlásenie cien Ius et Societas, po ktorom nasledoval spoločenský večer plný debát a stretnutí, ktoré sa skôr či neskôr zmenili na odborné diskusie z rôznych právnych oblastí, prerušované častým smiechom zúčastnených.

V piatok sa simultánne uskutočňovali viaceré bloky príspevkov rozdelených podľa ich zamerania do 11 sekcií zo všetkých právnych oblastí, tak verejného, ako aj súkromného práva. Naša katedra mala zastúpenia v dvoch sekciách a to v sekcií „Návrat k nedemokratickým režimom v strednej Európe“ a v sekcií „Zaisťovacie inštitúty v trestnom konaní“. Vzhľadom na zameranie autoriek tejto správy sa budeme bližšie venovať druhej spomenutej.

Naša sekcia obsahovala 22 vystúpení dvadsiatich štyroch autorov, pričom v poradí prvým z nich bol Jozef Čentěš, ktorý otvoril prvý blok sekcie svojím príspevkom s názvom „Zásahy do základných práv a slobôd v trestnom konaní.“

Prevažná väčšina príspevkov sa zameriavala na inštitút väzby a s ním súvisiace fakty. Ako príklad možno spomenúť príspevok Romana Vicherka na tému „Väzba a možnosť elektronickej kontroly obvineného“, ktorý vyvolal búrlivú diskusiu v publiku, výsledkom ktorej bolo konštatovanie čes-

kých kolegov, že monitorovanie osôb bude v podmienkach aktuálnej právnej úpravy problém.

Frekvencovanou témou bola tiež problematika využitia informačno-technických prostriedkov v trestnom konaní či otázka zaisťovania dôkazov.

Príspevok Petra Szárszoia „Prehliadka advokátskej kancelárie“ poukázal na príbuznosť právnej úpravy v Českej a Slovenskej republike a tým aj na príbuznosť problémov z nej plynúcich.

Eva Szabová z našej právnickej fakulty s témou „Zaistenie dôkazov súkromnými osobami a ich prípustnosť v trestnom konaní“ poukázala okrem iného aj na aktuálny problém kamerových záznamov z motorových vozidiel, ktorých použitie nie je zákonne upravené, a teda prípustnosť takéhoto dôkazu ostáva na rozhodnutí súdu.

Našu fakultu reprezentovali aj Adrián Jalč s príspevkom na tému „Nové nástroje v oblasti boja proti terorizmu v kontexte základných trestnoprocených inštitútov“, Marek Káčer s príspevkom „Politická korektnosť a radikalizácia verejnej mienky“, Katarína Kuklová s témou „Rozpustenie politickej strany ako efektívny inštitút militantnej demokracie? Prípady štúdia zo Slovenskej republiky.“ a autorky tejto správy. Nakoľko čas na prezentáciu príspevkov a diskusiu po nich nasledujúcu bol obmedzený, zanietené odborné debaty pokračovali počas krátkych prestávok a obeda.

Na záver možno konštatovať, že zaujímavých príspevkov bolo mnoho a ostáva len dúfať, že zborník z konferencie bude čoskoro dostupný, aby sa tak každý mohol vrátiť k téme, ktorá ho zaujala, a podrobne si ju naštudovať.

V súhrne veselej cesty, milých osobných stretnutí i výživných odborných debát hodnotíme dvanásť ročník „Brnenskej“ konferencie ako veľmi úspešný a veríme, že o rok sa opäť stretneme v podobnom zložení, obohatení o nové zážitky a skúsenosti.

Život v Ústave na výkon trestu odňatia slobody

22.11.2018, Hrnčiarovce nad Parnou

Aj tento rok sa uskutočnila exkurzia študentov Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, ktorí spolu s pedagogickým dozorom kpt. PhDr. Radoslavom Škvrndom navštívili Ústav na výkon trestu odňatia slobody Hrnčiarovce nad Parnou (ďalej len "Ústav").

Daná exkurzia bola uskutočnená za účelom praktického obohatenia výučby predmetu „Klinika penitenciárnej starostlivosti“, ktorý sa teší veľkej obľube študentov všetkých ročníkov. V Ústave boli študenti oboznámení nielen s väzenským systémom v Slovenskej republike, ale aj s históriou a súčasnou činnosťou Ústavu.

Po úvodnom privítaní boli študenti poučení o základných zásadách pre pohyb v Ústave. Následne začala prehliadka krátkou prednáškou a neskôr sa študenti zúčastnili na pojednávaniach vo veciach podmienených prepustení žiadateľov. Táto časť exkurzie bola veľmi zaujímavá, nakoľko sa študenti stretli s rôznymi rozhodnutiami súdu o predmetných žiadostiach. Následne sa presunuli na krátku prehliadku pracovísk Terminals a Euroobuv, kde boli oboznámení s charakterom jednotlivých dielní a produktov, na ktorých výrobe sa odsúdení podieľajú.

Prehliadka pokračovala presunom cez jedáleň do priestorov školského strediska. Študenti sa tu dozvedeli aké majú odsúdení možnosti a podmienky pre rozšírenie či doplnenie vzdelania v Ústave. Taktiež sa mohli dozvedieť o podmienkach v oddiele s odsúdenými, ktorým sú súdom nariadené ochranné liečenia alebo mohli nazrieť do miestností, kde sa odsúdení z daného oddielu zdržujú (napr. športová miestnosť, kultúrna miestnosť), alebo aj do kancelárie pedagóga a izieb, kde sú odsúdení ubytovaní.

Prehliadka pokračovala ukázkou priestorov uzavretého oddielu a bola zakončená diskusiou, kde študenti spolu s pedagógom zhodnotili priebeh exkurzie a zodpovedali prípadné otázky, ktoré ešte dodatočne študentov v súvislosti s Ústavom zaujímali. Myslím si, že táto exkurzia bola obohacujúcou skúsenosťou pre každého zo zúčastnených, pretože sa dozvedeli množstvo nových informácií o živote, priebehu výkonov trestov odňatia slobody a taktiež aj o práci zamestnancov Ústavu. Z vlastnej skúsenosti môžem povedať, že koho zaujíma problematika väzenského systému v Slovenskej republike, absolvovanie podobnej exkurzie je pre neho veľkým prínosom.

Text: Tereza Bajúsová Foto: Tereza Bajúsová

Ústavný súd Slovenskej republiky: Následky ignorovania ustanovenia § 390 CSP, nerozhodnutie v merite veci odvolacím súdom

I. Skutkový stav

V danom prípade sťažovateľ - žalobca sa žalobou zo dňa 03.05.2002 doručitou Okresnému súdu Bratislava III domáhal svojho práva na ochranu osobnosti v zmysle ustanovenia §11 Občianskeho zákonníka, do ktorého bolo neoprávnene zasiahnuté konaním žalovaného, ktorý ako vydavateľ uverejnil dňa 16.03.2002 článok s názvom „Ústretový krok KDH“, v ktorom bol sťažovateľ - bývalý minister vnútra Slovenskej republiky, v rozpore so skutočnosťou označený za účastníka závažného trestného činu a to únos osoby, bližšie označenej ako syna vtedajšieho prezidenta Slovenskej republiky, pričom autor článku tvrdil, že sťažovateľ, ktorý sa verejne priznal k účasti na tomto trestnom čine, nebol spravodlivo potrestaný, a to v dôsledku tzv. Mečiarových amnestií.

Sťažovateľ – bývalý minister vnútra Slovenskej republiky, sa preto v zmysle ustanovenia §13 ods. 1 Občianskeho zákonníka žalobou domáhal, aby žalovaný odstránil následky svojho konania a to uverejnením údajov o ich nepravdivosti a verejným ospravedlním sa za

uverejnenie týchto podľa neho nepravdivých tvrdení.

Sťažovateľ avšak ospravedlnenie nepovažoval za dostačujúce, nakoľko neoprávneným zásahom žalovaného do jeho práva na ochranu osobnosti bola značne znížená a ohrozená úcta sťažovateľa v spoločnosti a teda sa sťažovateľ domáhal taktiež náhrady nemajetkovej ujmy vo výške 5.000.000,00 Sk.

Následujúca časť sťažnosti obsahovala podrobný opis priebehu napadnutého konania, až do momentu, keď Okresný súd Bratislava III uložil dňa 17. októbra 2014 žalovanému povinnosť zaplatiť sťažovateľovi náhradu nemajetkovej ujmy v sume 16.596,96 €.

Následne po podaní odvolania žalovaným 29. októbra 2015 bola vec predložená na rozhodnutie krajskému súdu, ktorým do podania sťažnosti ústavnému súdu nebolo rozhodnuté.

Vzhľadom na vyššie uvedené sa sťažovateľ sťažnosťou domáhal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že postupom krajského súdu došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

ky a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ďalej sa sťažovateľ domáhal, aby ústavný súd prikázal krajskému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietáhov a aby sťažovateľovi priznal finančnú náhradu v sume 5.000,00 € spolu s trovami konania.

II.

Vyjadrenie Krajského súdu v Bratislave

Krajský súd sa na základe výzvy ústavného súdu vyjadril k sťažnosti vo viacerých bodoch, kde krajský súd zastával názor, že ide o spor o ochranu osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy v peniazoch, kde práve po skutkovej stránke sa podľa predsedu senátu nejedná o mimoriadne zložitý spor, pretože samotný skutok, ktorým malo podľa žalobcu dôjsť k neoprávnenému zásahu do jeho osobnostných práv – uverejnenie článku, bol preukázaný. Inou záležitosťou avšak malo byť právne posúdenie veci, ktoré nie je jednoduché, keďže treba posúdiť, či obsahom tohto článku skutočne došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu.

Na otázku, či v predmetnej veci vznikli prietahy a kto ich spôsobil, predseda senátu uviedol, že túto otázku nie je kompetentný posúdiť. Podľa jeho názoru, toto je činnosť, ktorá prislúcha iba Ústavnému súdu Slovenskej republiky, kde podľa vyjadrenia predsedu senátu mali veľký vplyv nekvalitné a zmätočné rozhodnutia súdu prvého stupňa.

III.

Vyjadrenie sťažovateľa k Vyjadreniu Krajského súdu v Bratislave

Sťažovateľ zaujal svoje stanovisko dňa 07.09.2017 na základe podania doručeného ústavnému súdu, v ktorom okrem iného poukazuje na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave v predmetnej veci zo dňa 29. mája 2000, ktorým práve odvolací súd pod vedením ako predsedu senátu, potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa v časti, ktorej uložil žalovanému ospravedlniť sa žalobcovi. Z odvodnenia tohto rozhodnutia taktiež jednoznačne vyplýva, že odvolací súd vec právne posúdil tak, že žalovaný uverejnil o žalobcovi údaje, ktorými mu neoprávnené zasiahol do osobnostných práv.

Taktiež poukazuje na fakt, že podľa jeho názoru ďalší člen senátu dokonale nepozná predmetnú vec, keď tvrdí, že je právne zložitá vzhľadom na to, že treba posúdiť, či obsahom článku skutočne došlo k neoprávnenému zásahu do osobnostných práv žalobcu, hoci odvolací senát práve pod jeho vedením v predmetnej veci ešte v roku 2008 rozhodol tak, že žalovaný uverejnil o žalobcovi údaje, ktorými neoprávnené zasiahol do jeho osobnostných práv, a preto žalovanému uložil povinnosť ospravedlniť sa žalobcovi. Sťažovateľ taktiež sponchybnuje právnu istotu narušenú konaním krajského súdu.

Zastáva názor, že skutočným dôvodom neprimeranej dĺžky konania spočíva v tom, že odvolací súd opakovane ako nepreskúmateľné zrušuje rozhodnutia súdu prvej inštancie, hoci sú obsahovo - po skutkovej a právnej stránke totožné s tým rozhodnutím prvostupňového súdu, ktoré prešlo testom správnosti pred Najvyšším súdom Slovenskej republiky, ktorý ho v žiadnom prípade, ako vyplýva z odôvodnenia dovolacieho rozhodnutia, nepovažoval za nepreskúmateľné a teda jediná a pravá príčina takejto neprimeranej dĺžky konania spočíva podľa sťažovateľa v nezákonnom postupe dovolacieho súdu.

IV.

Záver Ústavného súdu Slovenskej republiky

Pokiaľ ide o kritérium právnej a faktickej zložitosti veci, zo sťažnosti vyplýva, že predmetom napadnutého konania je rozhodovanie o návrhu sťažovateľa na ochranu osobnosti vrátane priznania náhrady nemajetkovej ujmy.

Správanie sťažovateľa ako účastníka napadnutého konania je druhým kritériom, podľa ktorého ústavný súd z pohľadu prietáhov posudzuje priebeh napadnutého konania. Ústavný súd okrem neopodstatnených námietok zaujatosti nezistil iné okolnosti, ktoré by v súvislosti s dĺžkou konania bolo potrebné pripísať na ťarchu sťažovateľa. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom krajského súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd poukazuje na to, že odvolacie konanie vzhľadom na jeho charakter je potrebné v zásade posudzovať ako konanie samostatné, pretože po posúdení svojím rozhodnutím nastoľuje právnu istotu.

Vzhľadom na okolnosti danej veci, keďže krajský súd ako súd odvolací rozhodol už štvrtýkrát o tom istom nároku na nemajetkovú ujmu uplatnenú sťažovateľom pri nezmenenom skutkovom stave, pri takomto posúdení veci ústavný súd postup krajského súdu v napadnutom konaní hodnotí ako nedostatočne efektívny, ktorý zásadným spôsobom ovplyvnil jeho dĺžku.

Taktiež v uvedenom odôvodnení najvyššieho súdu bolo poukázané aj na, podľa jeho názoru, relevantný postup prvostupňového súdu, kde konštatoval, že súd prvého stupňa mal výsledkami ním vykonaného dokazovania skutkovo dostatočne preukázané, že vážnosť žalobcu v spoločnosti bola znížená v značnej miere, preto zadosťučinenie v podobe ospravedlnenia nebolo postačujúce, kde okrem iného odvolací súd sa ani zodpovedajúcim spôsobom nevysporiadal s právnym záverom súdu prvého stupňa, z ktorého tento súd vychádzal pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na náhradu nemajetkovej ujmy v peniazoch.

Ústavný súd považuje za zásadné pochybenie krajského súdu v napadnutom konaní, že pri rozhodovaní vo veci nepostupoval v zmysle ustanovenia § 390 Civilného sporového poriadku a nerozhodol v merite veci, hoci boli splnené podmienky ustanovenia. Ústavný súd konštatuje, že v dôsledku uvedeného nebol dosiahnutý účel, ktorým je zrýchlenie konania rozhodnutím v merite veci, ale naopak priebeh konania pri rozhodovaní o uplatnenom nároku na priznanie nemajetkovej ujmy sa v značnej miere spomalil.

Na základe vyššie uvedeného Ústavný súd Slovenskej republiky dospel k záveru, že postupom krajského súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prietahom, a teda aj k porušeniu základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Ústavný súd považoval priznanie sumy 500,00 € za primerané finančné zadosťučinenie podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde, kde pri určovaní výšky finančného zadosťučinenia vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd taktiež rozhodol aj o úhrade trov konania sťažovateľa, ktoré mu vznikli v dôsledku jeho právneho zastúpenia.

Ústavný súd taktiež nakoniec vo svojom náleze neprikázal krajskému súdu, aby vo veci konal bez zbytočných prietáhov vzhľadom na to, že napadnuté konanie bolo skončené uznesením z 23. marca 2017, ktoré bolo riadne doručené účastníkom konania, prípadne ich právnym zástupcom.

Spracoval: Samuel Valluš

Pojmy do vrecka študenta práva

Právnický slovník

Trestný čin – je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v Trestnom zákone, ak tento zákon neustanovuje inak. Aby sme mohli hovoriť o trestnom čine, musia byť kumulatívne splnené dve obligatórne podmienky a to protiprávnosť a formálne znaky uvedené v Trestnom zákone. Druhy trestných činov sú prečin a zločin.

Prečin – prečinom sa rozumejú všetky trestné činy spáchané z nedbanlivosti bez ohľadu na trestnú sadzbu a úmyselné trestné činy, ktorých horná hranica trestnej sadzby neprevyšuje päť rokov.

Zločin – rozumie sa ním úmyselný trestný čin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje v osobitnej časti trest odňatia slobody s hornou hranicou trestnej sadzby prevyšujúcou päť rokov. O zločine hovoríme aj vtedy, ak v prísnejšej skutkovej podstate prečinu spáchaného

Latinské pojmy

Ne bis in idem – zásada, ktorá hovorí o tom, že nikto nemôže byť trestne stíhaný a teda ani potrestaný dvakrát v tej istej veci, za ten istý skutok. Základná garancia tejto zásady vychádza z článku 50 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky.

Ultima ratio – ide o zásadu subsidiarity represie, čo znamená, že prostriedky trestného práva sa majú použiť až ako krajný prostriedok štátu na ochranu určitým, trestným zákonom taxatívne vymedzeným spoločenským vzťahom, v prípade že prostriedky iných právnych odvetví sú neúčinné na ochranu takýchto vzťahov. Túto zásadu je potrebné chápať aj ako aplikačný princíp viažuci nielen súdy ale aj orgány činné v trestnom konaní.

Použitie zdroje:

Mašľanyová, Darina et al. *Trestné právo hmotné, Všeobecná a osobitná časť*, Plzeň: Aleš Čenek, 2011, str. 56-57, ISBN 978-80-7380-338-4

<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1990/372/20170201>

<https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2005/300/20180701>

<http://www.pravnelisty.sk/clanky/a288-zakladne-vychodiska-principu-ultima-ratio>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Iura_novit_curia

úmyselne je ustanovená horná hranica trestnej sadzby prevyšujúca päť rokov.

Obzvlášť závažný zločin – nie je samostatným druhom trestného činu. Tvorí iba subkategóriu zločinu. Rozumie sa ním taký zločin, za ktorý Trestný zákon ustanovuje v osobitnej časti trest odňatia slobody s dolnou hranicou trestnej sadzby, najmenej desať rokov.

Priestupok – sa pokladá zavinené konanie, ktoré porušuje alebo ohrozuje záujem spoločnosti. Takéto konanie musí byť za priestupok výslovne označené v zákone o priestupkoch, alebo v inom zákone, ak nejde o iný správny delikt postihuteľný podľa osobitných právnych predpisov alebo o trestný čin.

Iura novit curia – zásada vychádzajúca z rímskeho práva, ktorá sa uplatňuje aj v súčasnej právnej úprave a doslova znamená „súd pozná právo“. Táto zásada tvrdí, že počas civilného konania nie sú predmetom dokazovania právne predpisy, pretože ich súd musí poznať, predmetom dokazovania sú však relevantné skutočnosti. Právnymi predpismi je potrebné rozumieť nie len Ústavu Slovenskej republiky a zákony, ale aj všeobecne záväzné právne predpisy nižšej právnej sily, taktiež ustanovenia medzinárodných zmlúv, ktorými je Slovenská republika viazaná, predpisy Európskej únie, zjednocujúce rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky a nález Ústavného súdu Slovenskej republiky.

Spracoval: **Tomáš Skalický**

Argumentárium

Argumentácia povahou veci

Napriek tomu, že povaha veci nie je prameňom práva, zákon na ňu môže výslovne či implicitne odkazovať (G. Radbruch). V praxi sa povahou veci argumentuje relatívne často. Zo súdnej judikatúry vyplýva aj jej nevyslovená existencia. Vo všeobecnom jazyku je tento argument využívaný vo význame niečoho samozrejmeho, na prvý pohľad zjavného. V právnej argumentácii to však môže byť problematické, keďže ide o nahradenie konkrétnej argumentácie – povaha veci tak môže byť zjavná iba autorovi, a nie recipientom, a v tom prípade teda chyba akákoľvek argumentácia. Veľmi prínosným spôsobom takejto argumentácie je však snaha odvodiť z bytia, z existujúcich spoločenských vzťahov, teda z toho ako fakticky funguje realita, argument pre to, ako fungovať má. „Vecou“ sa mieni to, čo je predmetom právnej regulácie, a jej „povahou“ spôsob, akým funguje.

Literatúra: Melzer, F.: *Metodologie nalézání práva*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2011, s. 186 a nasl.

Argumentum e silentio legis (z lat. argument z ticha, vyvodzovať z mlčania, dôkaz mlčaním zákona)

Ide o nástroj interpretácie zákona, kedy zákon mlčí, avšak neznamená medzeru v práve sensu stricto. Ako častý príklad sa používa čl. 2 ods. 3 Ústavy SR, jeho prvá časť: „Každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané...“

Z uvedeného možno vyvodiť, že ak zákon niečo nezakazuje (resp. mlčí), je konanie povolené (legálna licencia). Úmysel normotvorcu tak možno poznať na základe toho, že určitú právnu normu v právnom predpise neformuloval. V. Knapp zaradil tento argument pod argumentum per eliminationem (logický argument). M. Turčan ho považuje za induktívny, čo znamená postup vyvodzovania od jednotlivých súdov k všeobecnému.

Použitie tohto argumentu závisí od jeho presvedčivosti, a teda od toho, k akému záveru dôjdeme rekonštrukciou úmyslu zákonodarcu (čo sa vidí ako viac pravdepodobnejší a viac presvedčivejší záver a či zákonodarcu chcel mlčaním v zákone dosiahnuť istý cieľ – napr.

zákonodarca odstráni určitú náležitosť úkonu, čoho výsledkom je, že oná náležitosť sa vypustením zo zákona nevyžaduje, a to aj vtedy ak osobitné zákony túto už vypustenú náležitosť vyžadujú; alebo napr. ide o výklad, že zákonodarca zakotvil určitú podmienku pre platnosť úkonu, avšak nezakotvil tú istú podmienku pre obdobný úkon so závažnejšími dôsledkami).

Literatúra: Rebro, K.: Latinské právnické výrazy a výroky, 1. vyd., Bratislava: IURA EDITION, 1995, s. 46, Turčan, M.: K argumentu e silentio a argumentu ex dicto, 2017, Dostupné online na: <<https://www.pravnioprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/k-argumentu-e-silentio-a-argumentu-ex-dicto>>.

Interpretačná zásada in dubio pro libertate (z lat. v pochybnosti v prospech slobody)

Ide o interpretačnú zásadu upravujúcu prednosť jednej z viacerých prípustných, rozumných a rovnocenných výkladových alternatív právneho predpisu na základe garancie vyššej miery slobody jednotlivca. Myšlienkovy vychádza z princípu proporcionality (čl. 1 ods. 1 v spojení s čl. 12 ods. 4 Ústavy SR), ktorý umožňuje zákonodarcovi v liberálnej demokracii zasiahnuť do základných práv a slobôd len v miere nevyhnutnej na dosiahnutie určeného legitímneho cieľa. Vo všeobecnosti preto možno povedať, že interpretačná zásada in dubio pro libertate vychádza z predpokladu, že rozumný zákonodarca sledujúc vybraný legitímny cieľ vždy vyberie takú alternatívu, ktorá v čo-možno najmenšej miere zasahuje do ľudských práv a základných slobôd. Ostatné alternatívy výkladu právneho predpisu je preto potrebné odmietnuť.

Literatúra: Wint, J.: Metody a zásady interpretace práva, Praha: Auditorium, 2013, s. 145 – 148.

Spracovali: Dominik Fabian, Petra Janeková, Monika Martišková

Partner verejného sektora podľa novely aj do Obchodného registra

Register partnerov verejného sektora (RPVS) a povinný zápis konečných užívateľov výhod spoločností, ktoré obchodujú so štátom do tohto registra, je už zrejmý. Podľa doterajšej praxe, je väčšina verejnosti, konkrétne podnikateľov s touto nevyhnutnou povinnosťou uzročená.

Podľa prijatej novelizácie zákona č. 297/2008 Z. z. o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti a o ochrane pred financovaním terorizmu a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, sa zaviedla nová povinnosť zápisu konečných užívateľov verejného sektora aj do Obchodného registra. Na základe tejto zmeny sa novelizoval aj zákon č. 530/2003 Z. z. o obchodnom registri a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Novela stanovuje, že sa do Obchodného registra pri právnickej osobe, ktorá nie je subjektom verejnej správy ani emitentom cenných papierov prijatých na obchodovanie na regulovanom trhu, zapisujú aj identifikačné údaje o konečnom užívateľovi výhod a to konkrétne v rozsahu meno, priezvisko, rodné číslo alebo dátum narodenia, ak rodné číslo nebolo pridelené, adresa trvalého pobytu alebo iného pobytu, štátna príslušnosť a druh a číslo dokladu totožnosti a údaje, ktoré zakladajú postavenie konečného užívateľa výhod podľa osobitného predpisu. Subjekty sú rovnako povinné tieto informácie aj aktualizovať.

Doposiaľ tomu tak bolo len v predvídaných prípadoch ako napríklad pri zápise do registra partnerov verejného sektora. Údaje o konečnom užívateľovi výhod budú anonymné a teda sa nebudú zverejňovať. Prístup k nim však budú mať štátne orgány, ústredné orgány štátnej správy a všeobecne vykonávatelia verejnej správy ako sú napríklad daňové úrady, Policajný zbor alebo orgány činné v trestnom konaní pre prípad, aby sa predchádzalo prieťahom v súdnych konaniach.

Je dôležité upovedomiť podnikateľov, že Obchodný register nebude prepojený s Registrom partnerov verejného sektora a teda zápis do Obchodného registra nebude nahrádzať povinnosť uviesť údaje o konečnom užívateľovi výhod v Registri partnerov verejného sektora.

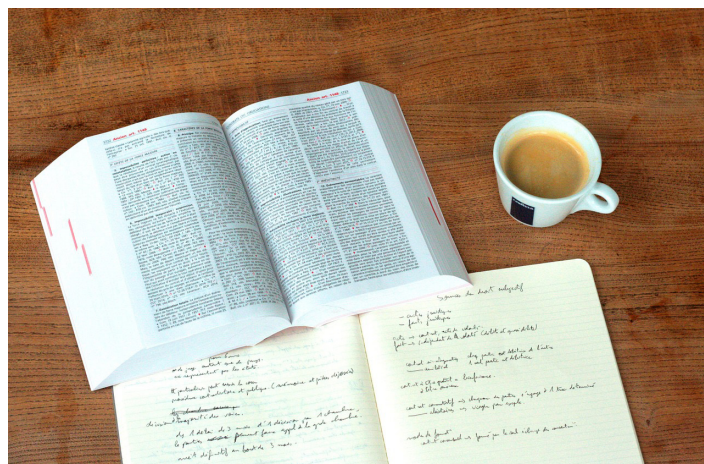
Existuje značné pochybnosti v tejto časti novely, pretože prepojením dvoch registrov by sa predišlo nie len administratívnej záťaži

registrových súdov, ale aj podnikateľov. Za pozitívne hodnotíme, že právnické osoby, ktoré už sú zapísané v Obchodnom registri, budú oslobodené od súdneho poplatku, ktorým by aktualizovali svpich Konečných užívateľov.

Novela zákona č. 297/2008 Z. z., ktorá sa týka zápisu do Obchodného registra nadobudla účinnosť 01.11.2018 a všeobecne platí, že právnické osoby, ktoré boli zapísané v Obchodnom registri do 31.10.2018, musia obligatórne podať návrh na zápis konečných užívateľov najneskôr do 31.12.2019.

Právnické osoby zapísané do obchodného registra, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby a nadácie, ktoré vznikli po 31. októbri 2018 musia povinne zapisovať údaje o konečných užívateľoch výhod pri svojom vzniku.

Autor: Marek Považan

Heidelberg – mesto filozofov

Po mojom návrate z výskumného pobytu v Nemecku som bol viacerými kolegami oslovený, či by som o svojej ceste čosi (aspoň v krátkosti) nenapísal do univerzitného časopisu. Lahkovážne som prisľúbil, že tak urobím. Mesiace však pribúdali, začalo skúškové obdobie (výhovorka č. 1), bolo treba písať iné články (výhovorka č. 2), prichádzali rôzne konferencie (výhovorka č. 3)... Skrátka, nebol čas. Avšak sľub je sľub, a preto som sa aj napriek niekoľkomesačnému časovému odstupe rozhodol, počas letných mesiacov spísať zopár postrehov, zážitkov a zaujímavostí, ak pre nič iné, tak aspoň pre inšpiráciu tých, ktorí nad podobným pobytom sami uvažujú.

Začnem možno v tomto prípade asi klasickou otázkou – prečo práve Heidelberg? Názov tohto, inak neveľkého, nemeckého mesta som začal intenzívnejšie vnímať najmä počas vysokej školy. Najčastejšie ho bolo možné objaviť na prebaloch kníh, či v ich obsiahlejších doslovoch. Životopisné vysvetlivky ako študoval, ...dlhé roky žil, ...väčšinu života vyučoval v - Heidelbergu sa čoraz častejšie spájali s menami významných autorov ako napríklad Heidegger, Hegel, Radbruch, Jellinek, Arendtová, Jaspers, či Max Weber. Hoci som v tom čase o samotnom meste nevedel takmer nič, stačilo to nato, aby sa heslo „Heidelberg“ pre mňa stalo symbolom čohosi výnimočného a zaujímavého.

V momente, keď sa naskytla možnosť absolvovať zahraničný pobyt, tak rozhodovanienebolo vôbec ťažké.

Keďže som nemal príliš veľa skúseností s tým, ako presne sa nadväzuje kontakt so zahraničnou univerzitou, rozhodol som sa vyskúšať ten najjednoduchší a najpriamočiarejší spôsob, aký existoval. Na webovom sídle Heidelberskej univerzity (Právnickej fakulty) som zašiel na stránku Katedry ústavného práva a právnej filozofie a spomedzi uvedených mien som si vybral profesora Martina Borowského. V krátkosti som sformuloval víziu svojho výskumu, napísal som, čím sa po odbornej stránke zaoberám a, prirodzene, kde momentálne študujem.

Záver tejto relatívnej stručnej správy tvorila otázka, či by si (prof. Borowski) vedel predstaviť realizáciu popísaného projektu pod svojim vedením. Túto „ponuku“ som prof. Borowskému odoslal na (osobný-)školský mail, uvedený na stránke, čo sa mi už v tom čase zdalo byť až príliš naivné (iba pre vysvetlenie – každá univerzita obyčajne má osobitné oddelenie pre „zahraničný styk“, ktoré sa podobnými žiadosťami zaoberá, aby záujemcovia neotravovali priamo vyučujúcich). O päť dní mi na mail prišla odpoveď – projekt sa prof. Borowskému páči a ak mi nič nebráni, môžem vycestovať. Doteraz je pre mňa ťažké uveriť, že stačilo tak málo.

**„...heslo „Heidelberg“
sa pre mňa stalo
symbolom
čohosi výnimočného
a zaujímavého...”**

Cesta z Bratislavy trvala štrnásť hodín. Zbytočne som neotáľal a hneď druhý deň po príchode som navštívil prof. Borowského. Musím povedať, že som mal mierne obavy z toho, ako bude naše stretnutie vyzeráť. Stres mi spôsobovala najmä predstava, že

pôjde o nervózneho a večne zaneprázdneného akademika, ktorý mi sem tam obetuje pár minút svojho času medzi dvoma seminármi a bude sa na mňa mračiť vždy, keď použijem v nemčine zlý člen. Opak bol pravdou. Nielen že ma čakalo priateľské privítanie, ale na moje veľké prekvapenie aj pripravený kľúč od osobného kabinetu s tlačiarňou, kanvicou na kávu (!) a samozrejme, voľným prístupom na internet.

Historické centrum mesta Heidelberg

Rovnako som obdržal na moje meno vystavenú „kartičku“ s informáciou, že počas pobytu spadám pod vedenie prof. Borowského a akékoľvek školské zariadenie (kníhnicu, jedáleň,...) mi má byť bez ďalšieho sprístupnené. Keďže som zo seba do toho momentu poriadne nevysúkal jednu zmysluplnú vetu, týkajúcu sa môjho projektu, mal som pocit, že si ma pomýlili s akýmsi významným americkým profesorom, ktorému budú o pár dní udeľovať titul honoris causa. Našťastie som to bol ja, kto sa mýlil, a tento štandard ma sprevádzal počas celého pobytu. Ďalšie stretnutie sa odohralo už v kabinete prof. Borowského.

Prvé, čo si človek nemohol nevšimnúť, boli knihy. Tie tvorili obloženie nielen stien, ale zakrývali takmer celý stôl a v kopách sa povalovali na zemi. Prebojovať sa k sedadlám bez toho, aby sme niektorú z nich nepristúpili, nám obom dalo značnú námahu. Profesor ma s úsmevom na tvári ubezpečil, že to, čo vidím, je fáza upratovania a nie prejav jeho neporiadnosti. Zmohol som sa iba na krátku – Selbstverständlich! (treba povedať, že ani krátko pred mojím odchodom ešte nebola „fáza upratovania“ celkom ukončená). Nasledovala diskusia o mojej práci. Profesor si počas niekoľkokomínútového predstavovania vízie mojej práce robil poznámky. Keď som skončil, bod po bode prechádzal svoje zápisky a každému z bodov venoval obvyčajne viac ako desať minút. Vtedy už som si poznámky robil zase ja. Prvé stretnutie, trvajúce vyše jeden a pol hodiny, profesor zakončil zoznamom odporúčanej literatúry a vytýčením termínu ďalšieho stretnutia o niekoľko dní. Takto sme pokračovali počas celých dvoch mesiacov.

Čítanie potrebných materiálov a príprava na ďalšie zo stretnutí mi každý deň zaberala zhruba osem hodín času. Zostávajúcu časť dňa som obvyčajne trávil v meste. Ak by som mal Heidelberg opísať jedným prídavným menom, použil by som slovo útulný. Množstvo malých uličiek, kaviarní (obľúbil som si Bäckerei-Café s výhľadom na dom Karla Jaspersa), krčiem, starých budov a to, čo ma zaujímalo predovšetkým – kníhkupectiev a antikvariátov. Len ťažko možno opísať výber a rozsah dostupnej (!) literatúry pre ktorýkoľvek zo študijných odborov. Nedokážem posúdiť, či je takýto výber dominantou Heidelbergu ako mesta s najstaršou nemeckou univerzitou (r. 1386), alebo ide skrátka o „nemecký štandard“. S postupujúcim časom môjho pobytu sa však počet nakúpených kníh rozrástol až do tej miery, že na ich prepravu bolo treba dokúpiť nový cestovný kufor.

Písať o návšteve jednotlivých pamiatok a zaujímavých miest by, myslím, zbytočne rozširovalo rozsah tohto článku, preto spomeniem iba príhodu spojenú s osobou Gustava Radbrucha. Človek by musel v Heidelbergu vynaložiť veľmi veľa úsilia, aby si nevšimol jeho spätosť s menom práve tohto právneho filozofa. Dom, ktorý obýval, pamätné tabule či originálne výtlačky jeho diel uložené v knižniciach tvoria iba zopár príkladov. Rovnako aj počas stretnutí s profesorom som si všimol, že napriek vrcholiacej „fáze upratovania“ zaujímala Radbruchova Právna filozofia vždy čestné miesto na stole sa vršiacej kope kníh. Keď som sa neskôr dozvedel, že Gustav Radbruch je v Heidelbergu aj

Náhrobný kameň Gustava Radbrucha (a jeho rodiny) na vrchole cintorína Bergfriedhof (na reliéfe hlavne časti náhrobku sa nachádza zobrazenie starogréckej bohyně práva a spravodlivosti Pallas Atény)

pochovaný, nedalo mi to, a aj napriek tomu, že návšteva cintorínov nepatrí medzi moje preferované voľnočasové aktivity, rozhodol som sa jeho hrob navštíviť. Moja pôvodná predstava ľahkej poobednej vychádzky na cintorín sa však veľmi rýchlo premenila na niečo, čo by som sa nebál nazvať malou túrou. Už názov Bergfriedhof (spojenie slov „hora“ a „cintorín“), na ktorom bol Radbruch pochovaný, mi mohlo naznačiť, že nepôjde o klasické rovinaté miesto posledného odpočinku. Cintorín sa skutočne začínal na úpätí vysokého zalesneného vrchu a pokračoval až na jeho úplný vrchol. Až na informačnej tabuli v areáli som zistil, že Radbruchov hrob sa

nachádza priamo na vrchole hory. Nedokážem odhadnúť, za aký čas som tam nakoniec vyliezol, no aj spolu so zostupom pre mňa išlo o niekoľkohodinový výlet. (Z úplného vrcholu, tesne vedľa Radbruchovho hrobu, som si po úsilí spojenom s výstupom na pamiatku vzal kameň, ktorý je uložený na Katedre teórie práva a ústavného práva. Po dohode s kolegami bolo rozhodnuté, že za symbolický poplatok môže byť počas konzultačných hodín prípadným záujemcom sprístupnený k nahliadnutiu :)

P.S.: Moja veľká vďaka patrí každému, kto mi akýmkoľvek pričinením výskumný pobyt v Heidelbergu umožnil, či hoci aj zanedbateľnou mierou uľahčil.

Mgr. Jakub Neumann (doktorand na Katedre teórie práva a ústavného práva)

Ked' sa prestáva rozlišovať medzi reálnym a nereálnym zlyhaním inštitúcie

Poslankyňa NR SR doc. JUDr. Lucia Žitňanská, PhD. je verejne známou osobnosťou. Reforma exekúcií, protischránkový zákon a pokus o čiastočnú dekriminalizáciu marihuany. Trojnásobná ministerka spravodlivosti a súčasná nová posila Katedry občianskeho a obchodného práva. Aký je pohľad pani poslankyne na navrhované skrátenie advokátskej koncipientkej praxe a aký je jej pohľad na nedávne udalosti v našej spoločnosti? Odpovede na tieto otázky a mnoho zaujímavostí nájdete v tomto interview.

Ste novou posilou Katedry občianskeho a obchodného práva na našej fakulte, prečo práve PF TRUNI?

Prihlásila som sa do výberového konania a prihlásila som sa preto, pretože kolegov na tejto katedre poznám a zdajú sa mi ako dobrý tím a chcela som s nimi pracovať.

Z hľadiska časových možností je to sklbitel'né s vykonávaním funkcie poslanca NR SR?

Tak ako som verejne povedala, v nasledujúcich voľbách nechcem kandidovať do parlamentu. To znamená... budem poslankyňou možno rok a štvrt', rok a pol? Ak to nebudú riadne voľby, menej. Takže áno, v tejto fáze je to otázka potreby sklbiť obe tieto role, no zároveň to vnímam ako návrat do staronovej profesie a rozbeh do tejto staronovej pozície.

Prečo ste sa rozhodli študovať právo?

V odpovedi na túto otázku musím sklamať. Sú takí študenti, ktorí sa hlásia na právo, pretože majú sen byť sudcom alebo advokátom. V mojom prípade to tak nebolo. Skôr to bolo zložité rozhodovanie medzi technickejšími disciplínami a právom. Rozhodlo právo, keďže som mala pocit, že to mi dokáže najviac rozšíriť obzory.

Vaše meno tiež možno nájsť pod viacerými publikáciami zo sféry obchodného práva. Prečo ste sa zameriavali práve na túto oblasť?

Ja som diplomovú prácu písala na dejinách a počas štúdia ma veľmi zaujímala teória práva. Vždy som chcela po skončení štúdia práva pôsobiť na vysokej škole. Vnímala som to ako svet, ktorému som sa chcela venovať, vtedy najmä teórii práva. Tá príležitosť po absolvovaní štúdia zostať na škole nebola a dostala som do praxe. Mojou prvou prácou bolo pôsobenie na majetkovoprávnom oddelení vodohospodárskej výstavby, čiže vykupovala som pozemky pod vodné diela. Druhá práca bola podniková právnička vo vydavateľstve Práca. Vravím to preto, pretože vďaka tomu som sa dostala do živej praxe. Potom po deväťdesiatom, kočikujúc moje druhé dieťa, som stretla na ulici moju bývalú profesorku Krskovú, tak mi povedala: „Lucia, vždy si chcela ísť na školu, teraz ten priestor je, teraz sa môžeš prihlásiť, ak máš ešte záujem“. Tak som to skúsila, no po tých pár rokoch praxe som vedela, že už chcem zostať v tej oblasti, ktorá s praxou súvisí.

Čo dodať na záver. Takmer mýtický charakter, ktorý pre mňa „Heidelberg zo záložiek kníh“ mal, sa za tie dva mesiace takmer vôbec nestratil. Je to mesto so špecifickou atmosférou, tiché, zdôrazňujúce dôležitosť skutočnej a hlbkej vzdelanosti. Pre tento raz je to odo mňa asi všetko. Prirodzene, dalo by sa napísať ešte mnoho ďalšieho, no poznáte to, za chvíľu začne skúškové obdobie, bude treba písať iné články, prídu konferencie...

Máte po uplynutí poslaneckého mandátu aj nejaké iné plány?

Momentálne nemám žiadne iné plány politického charakteru. Mojim momentálnym cieľom je postupne sa znovu dobre adaptovať v tejto staronovej profesii a čo bude ďalej, sa uvidí.

Ktorá z Vašich pracovných skúseností Vám dala najviac?

Podľa môjho názoru je to kombinácia viacerých pozícií. Každá jedna Vám má potenciál poskytnúť, prípadne vás naučiť, niečo nové, poskytnúť Vám nové schopnosti.

Oplatí sa podľa Vás z pohľadu študenta viac zameriavať na školu ako na prax, prípadne ako nájsť v tomto ideálny balans?

Bola by som veľmi rada, keby sme sa dostali so štúdiom práva do tej polohy ako je to štandardom v zahraničí. Skrátka, aby škola poskytla taký priestor študentovi, aby necítil potrebu suplovať si to v praxi. No zároveň som si kriticky vedomá, že dnešné štúdium práva až tak nenúti venovať päť hodín denne štúdiu. Podľa mňa máme v tomto dlh.

Na Slovensku je päť právnických fakúlt. Nezdá sa Vám trh práce právnikmi, resp. absolventmi týchto fakúlt, presýtený?

Áno, dlhodobo som presvedčená, že tento počet je privysoký.

Ako by ste teda postupovali, aby ste dostali štúdium práva do správnych kontúr?

Z dlhodobého hľadiska verím, že súťaž funguje a že rozdiely medzi fakultami sa v konečnom dôsledku ukážu. V tomto zohráva svoju dôležitú úlohu kvalita. Chcem veriť tomu, že prax začnú zaujímať rozdiely v tom, z akej právnickej fakulty študent „vyjde“.

**"...ako keby sa páchala
trestná činnosť,
ktorá ani nie je
sankcionovaná..."**

Je podľa Vás možné vytvoriť dokonalejší zákon?

Nie. Rovnako ako každá ľudská činnosť, tak rovnako zákon nemôže dosiahnuť plnej dokonalosti.

Myslíte si, že vzhľadom na nedávne udalosti v našej spoločnosti (vražda novinára Kuciaka, protesty Za slušné Slovensko atď.) všetko funguje správne?

Myslím si, že základným problémom je dôvera ľudí v inštitúcie ako napríklad ministerstvo vnútra. Je to otázka pocitu ľudí, že spravodlivosť sa dá dosiahnuť a že sa v ňu dá veriť. Potom nemusia akceptovať aj rozhodnutia, ktoré sú v poriadku z pohľadu práva. Prestáva sa rozlišovať čo je reálne a nereálne zlyhanie inštitúcie. Existujú situácie, kde povedzme inštitúcia zafungovala v poriadku, no my a priori týmto inštitúciám nedôverujeme.

Pokiaľ tieto inštitúcie zvyknú chybiť najmä v korupčných kauzách, tak je takýto úpadok dôvery logický. Ako by ste zvýšili dôveru ľudí v políciu?

No v prvom kroku to chce reformu inštitucionálneho charakteru. Určite to chce nastavenie takého spôsobu výberu na vedúce pozície, aby boli najviac odstrihnuté od politických vplyvov, podľa mojej mienky. Potom je to na dôslednom dodržiavaní zákona. Ale áno, určitú rolu hrajú aj dôveryhodní ľudia na čele PZ a na jednotlivých krajských a okresných riaditeľstvách.

Ako potom nastaviť voľbu policajného prezidenta tak, aby nebola príliš závislá na politickej garnitúre?

Sú ľudia, ktorí zastávajú názor, že právo vybrať si prezidenta PZ by malo zostať ministrovi vnútra. Pravdou je však, že tento mechanizmus u nás zlyháva, pretože to chce určitú mieru politickej kultúry, ktorá smeruje k tomu, aby isté hranice pri využívaní právomocí ministra boli neprekročiteľné.

Živší záujem o Vaše ministerstvo vzbudil aj pokus o čiastočnú dekriminalizáciu marihuany. Aká je Vaša argumentácia v prospech takejto právnej úpravy?

Samozrejme toto je tiež vážna téma a dlhodobý problém. Je to otázka prístupu, že či zjednodušené povedané užívateľov trestať alebo s užívateľmi drog pracovať a liečiť ich, ak sú závislí; ako podchytiť prvé kontakty s drogou; a či je naozaj účinným riešením, keď aj prvý kontakt s drogou je trestným činom.

Preto takýto návrh právnej úpravy, pretože dnešná právna úprava znamená pomerne rôznorodú rozhodovaciu prax a vo výsledku vlastne nie je veľmi účinná. Lebo keď si pozrieme koľko mladých ľudí vyskúšalo drogu, marihuanu najčastejšie, a koľko vlastne boli aj sankcionovaní, tak ten nepomer je obrovský. Vlastne ako keby sa páchala trestná činnosť, ktorá ani nie je sankcionovaná, čo na druhej strane aj znižuje hodnotu právnej normy a autoritu štátu.

Tým nechcem povedať, že každý by mal byť sankcionovaný, práve preto som predložila taký návrh zákona, aký som predložila.

Ako ministerka ste pôsobili trikrát, ktoré z Vašich pôsobení na tomto poste sa Vám zdalo najnáročnejšie?

Ako najnáročnejšie sa mi zdalo to posledné obdobie. Pôsobenie v tak nehomogénnej koalícii bolo politicky veľmi náročné, veď koniec koncov v nejakom momente som aj odišla. Za tým, čo sa podarilo presadiť, si stojím.

V médiách rezonuje správa o možnom skrátení praxe advokátskych koncipientov na tri roky. Aký máte na to názor?

Nebola som za predĺženie koncipientskej praxe. Keď už je ale právna norma prijatá, tak ju treba nechať určitý čas pôsobiť a potom vyhodnotiť. Ten čas na finálne hodnotenie sa priblížil a myslím, že je čas k návratu k trojročnej koncipientskej praxi. Preto som aj opozičný návrh na návrat k trojročnej koncipientskej praxi podporila.

Rozhovor je aktuálny k 2.1.2019

Autor: Daniel Vasilišín

Zdroj fotografie: <https://www.most-hid.sk/sk/lucia-zitnanska/>

Beánia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave

22.11.2018, Trnava

Po roku si nadšenci dobrého jedla, skvelej hudby a nekonečnej zábavy prišli na svoje, pretože sa opäť konala veľkolepá Beánia Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave.

Oficiálnu časť začali príhovormi prezident Elsa Trnava Filip Tyč spolu s pánom prodekanom Róbertom Dobrovodským. Tí následne vyzvali k tancu pedagogický zbor, ku ktorému sa pripojili aj ostatní zúčastnení. Po pár úvodných tanečných krokoch sa na pódiu predstavili naši tohtoroční prváci, ktorí predniesli svoj imatrikulačný sľub a zaviazali sa jeho plnením. Nechýbala ani pamätná fotka piatakov, ktorá im má pripomínať krásne študentské časy.

Vygradovanie zábavy sa podarilo dlhoočakávanej skupine Smola a hrušky, ktorá bola trhákom tohtoročnej Beánie. Tanec a skvelá zábava sa niesli halou počas celého večera. Každoročnou tradíciou je polnočná tombola, ktorá ponúkala opäť veľmi zaujímavé ceny od sponzorov Elsa Trnava. Okrem cenných kníh bol veľkým lákadlom let balónom. Po losovaní nastúpil na pódium talentovaný Dj Adam, ktorého tanečný mix bavil študentov až do skorého rána. Myslíme, že tohtoročná Beánia opäť dopadla na výbornú a dúfame, že sa spoločne prideme zabaviť aj budúci rok.

Autor: Veronika Miškeová, Kristína Mikulová

Foto: archív Elsa TT